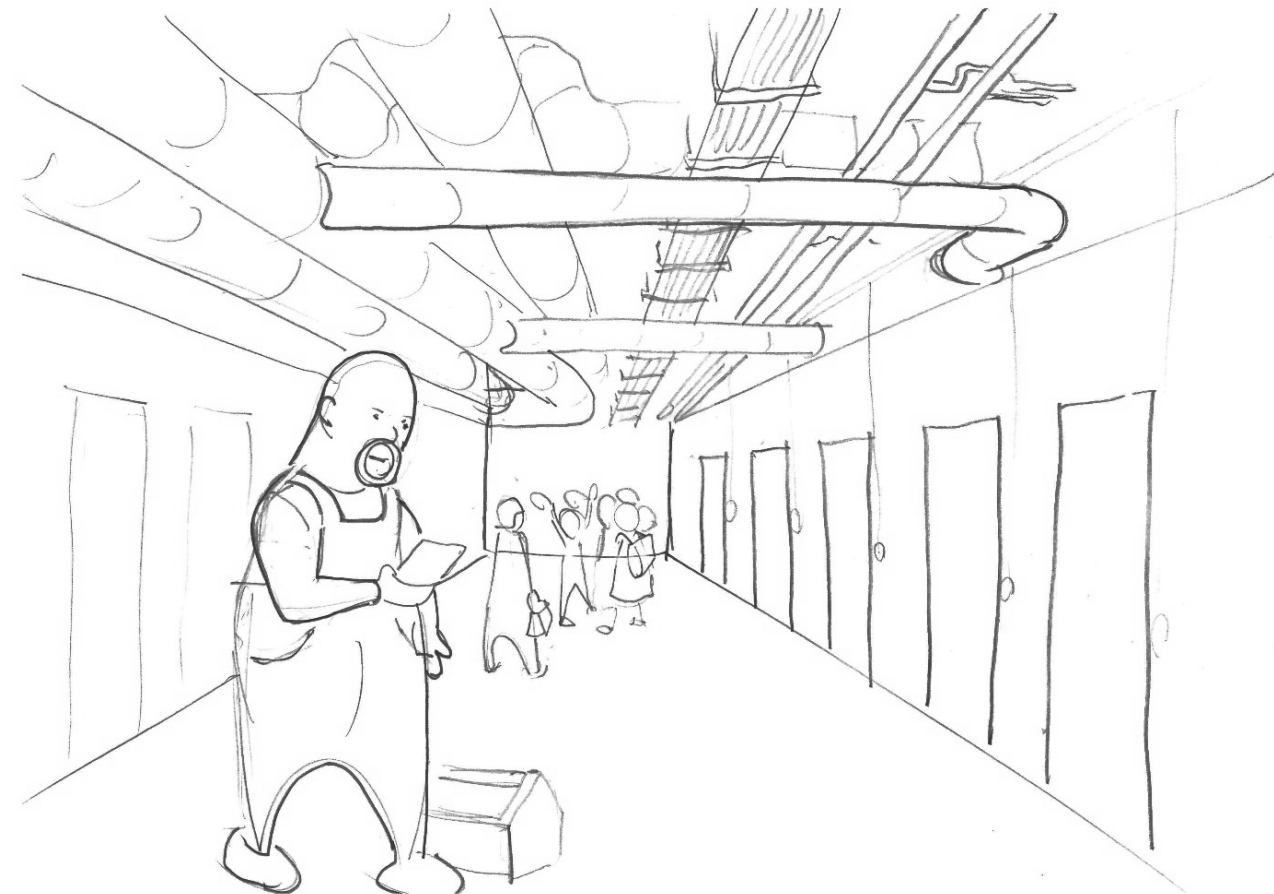
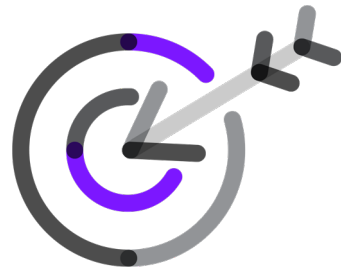

Smart Digital Eiendomsledelse

- Praktisk informasjon
- 1:1 møter på slutten av dagen – bruk dagen til å finne ut hvem du vil snakke med!
- Streaming
- Mat og allergi – huk tak i oss.
- Nettside hvor all info og opptak samles:
  - <https://innovativeanskaffelser.no/smart-digital-eiendomsledelse/>
- Agenda
  - 08:30 Registrering & kaffe
  - 09:00 – 09:15 Velkommen ved Heidi Austlid, IKT-Norge
  - 09:15 – 09:30 Felles behov og joint statement
  - 09:30 – 09:45 Brukerbehov
  - 09:45 – 10:00 Pause
  - 10:00 – 10:30 Om kommende anskaffelser 10:30 – 10:40 Standard Norge
  - 10:40 – 11:00 Spørsmål og svar i plenum
  - 11:00 – 12:00 Lunsj
  - 12:00 – 12:30 Hva er nå-situasjonen?
  - 12:30 – 13:50 Mini-workshop i grupper på bord
  - 13:50 – 14:00 Veien videre i prosessen og takk for i dag.
  - 14:00 – 15:00 Mulighet for å bli igjen i lokalet for 1:1 møter

Innovative anskaffelser og forventninger til
dagens deltakere

Utslippsfrie byggeplasser

**Innovative
anskaffelser**
Nasjonalt program
For leverandørutvikling

Stigen

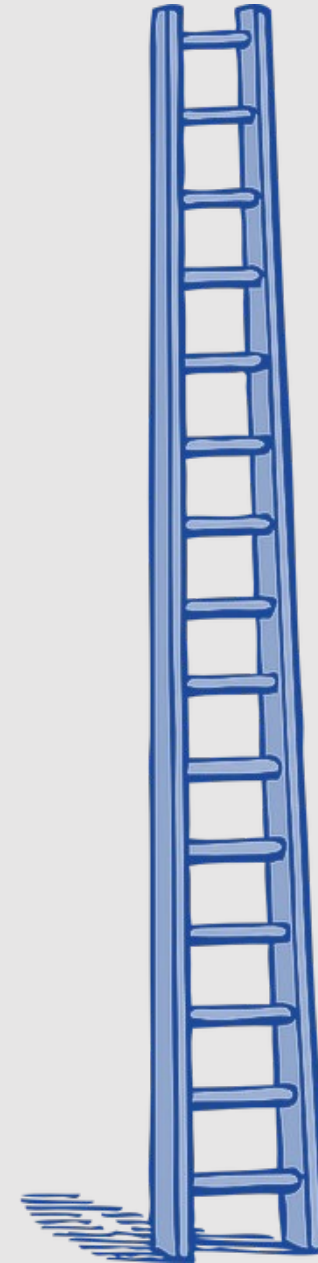
Konkurrere på billigst mulig pris vs.

Konkurrere på innovasjon og funksjon

Når man inviterer til dialog er det *behovet* man presenterer og overlater løsningen til leverandørene.

Offentlig virksomhet vet hvor skoen trykker.

Dere som er her i dag vet hva løsningen er!

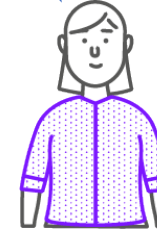
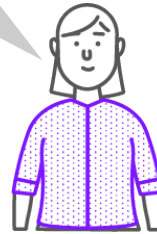
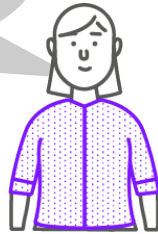
Innovative anskaffelser

Start med å beskrive hvilken oppgave anskaffelsen skal løse!

Søk bredt med tanke på hvem som kan tenkes å levere eller utvikle en løsning!

Finnes det en anskaffelsesklar løsning i markedet?

Velg den anskaffelses- eller utviklingsprosessen som er best egnet for formålet!

Beskriv **oppgaven** som skal løses

1

2

Beskriv **behovet** som skal dekkes

3

Inviter leverandører og utviklere til **dialog**

4

Innovasjonsvennlig anskaffelse

Anskaffelse av innovasjon

Sammen

Hvorfor delta i dialogen før anskaffelsen?

- Oppdragsgiver blir oppmerksom på nye virksomheter og løsninger
- Bedre oversikt over markedet du konkurrerer i
- Treffer potensielle samarbeidspartnere – bruk dagen i dag!
- Øker sannsynligheten for at konkurransegrunnlaget ikke stenger døren for nye løsninger

Svar på ofte stilte spørsmål

- Dialogkonferansen, innspill og én til én møter er *ikke* en del av den påfølgende konkurransen.
- Innspill og én til én møter er et *ønske* om dialog, men ikke et *krav* for senere deltakelse i en eventuell konkurranse.
- Ønsker innspill på muligheter og tilnæringsmåter

Finansiell støtte til utvikling av nye løsninger

- Difi/Digdir har en veldig god oversikt over finansiell støtte og virkemiddelaktører som finnes. Både for offentlig sektor og bedrifter:
- <https://www.anskaffelser.no/innovasjon/finansiell-stotte-til-innovative-anskaffelser>
- For bedrifter kan det være verdt å ta en ekstra titt på:
  - Innovasjon Norges Innovasjonskontrakt og Miljøteknologiordningen
  - Forskningsrådets Innovasjonsprosjekt i næringslivet
  - Enovas' Fullskala innovativ energi- og klimateknologi

Send inn spørsmål via www.menti.com

- Gå inn via nettleser på mobil eller pc på www.menti.com kode 52 18 29 og send inn dine spørsmål der (anonymt)
- Vi svarer på spørsmålene i tiden fra 10:40-11:00

Nittedal-eiendom KF

Lars Hvidsten, FDV - ingeniør
Jørn-Arild Karlsen, FDV - ingeniør

der storby møter marka

Bakgrunn

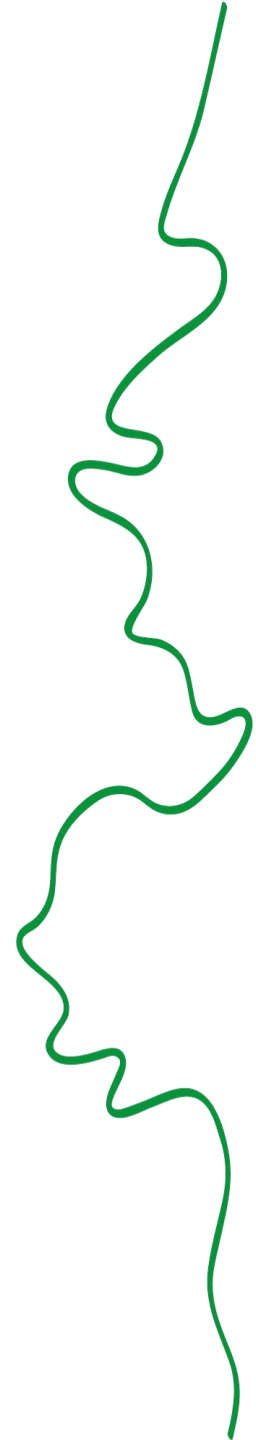
- Nittedal-eiendom KF
- Nasjonalt program for leverandørutvikling
- «Kloke hoder møte»
- Workshop
- Joint Statement og dialogkonferanse

Joint Statement

Tiltak virksomhetene bak initiativet gjør for å løse problemene og utfordringsbildet:

- 1. Går ut med denne felles kunngjøringen til markedet for å varsle om hvilke krav vi kommer til å stille i anskaffelser.
- 2. Definerer et felles målbilde.
  - **Dialogkonferanse**
- 3. Går i gang med å teste praktiske løsninger i eksisterende bygg.
- 4. Bidra til utvikling og bruk av åpne standarder for å sikre dataflyt gjennom hele byggets livssyklus.
- 5. Undersøke hvorfor det er svikt i markedet.

Behov

- Organisasjon, virksomhetsverdi og gevinstrealisering
- Applikasjoner
- Data og informasjonsstrukturer
- Teknologier
- Standarder

Oslo

RÆLINGEN
KOMMUNE

Noen utfordringer

Hverdagsproblematikk

Gunnar Slinning Østad, Seniorrådgiver IK / FDV
Jürgen Spindler, Drift- og Forvaltningsleder RK

KIFRNFPROSFSFN MÅ VÆRF STYRFNDF

Undervisningsbygg / [Undervisningsbygg](#)

Ledelsesprosesser

Strategi+

Budsjett+

Virksomhetsstyring+

Kjerneprosesser

Skolebehovsplan

Utvikle+

Bygge+

FDV+

Skoleanlegg

Støtteprosesser

HR+

Dokumentasjon+

Økonomi og regnskap+

Innkjøp/Juridisk+

IKT+

SHA+

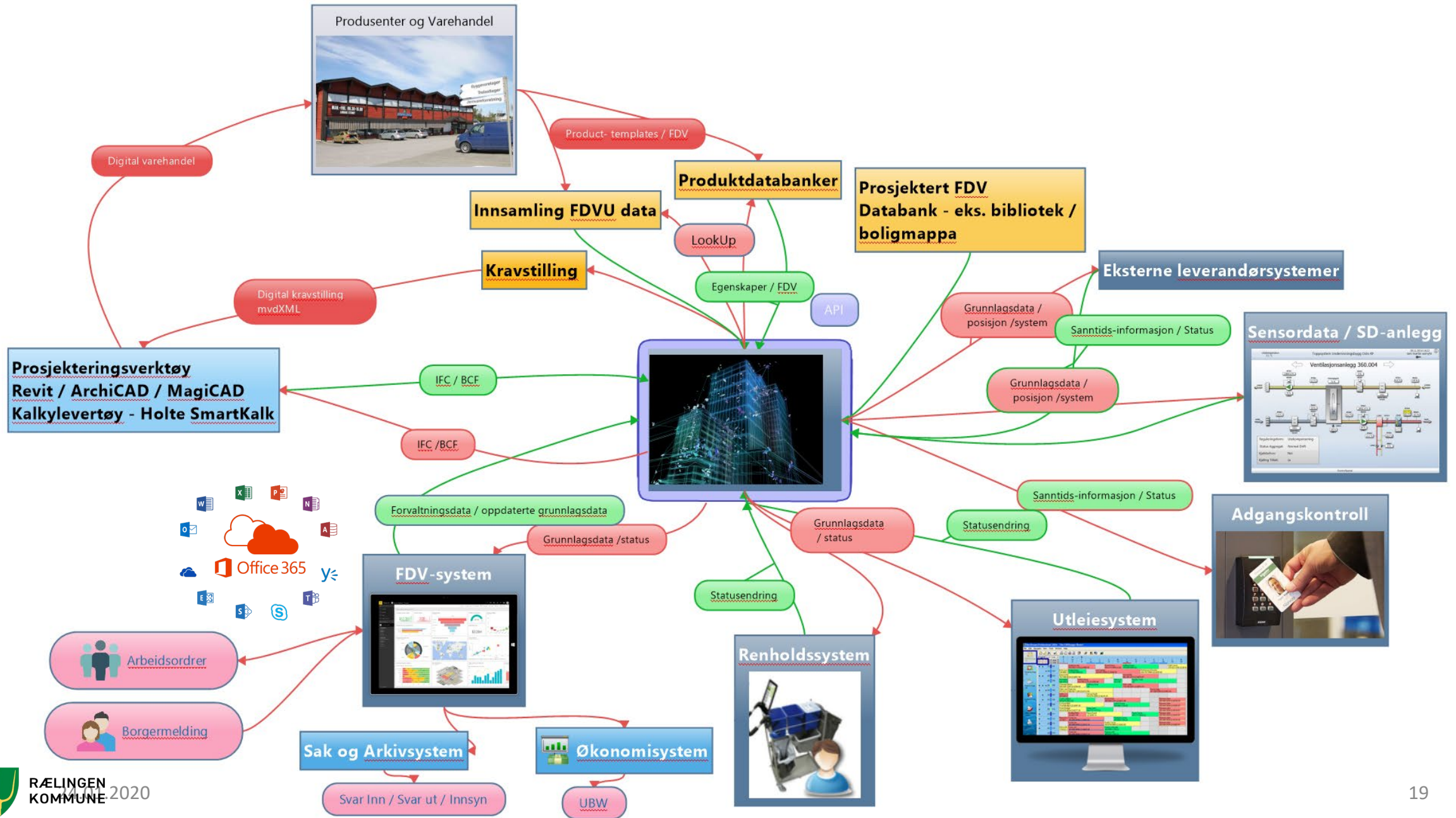
Distribusjoner og håndbøker

Bruerveiledning USYS

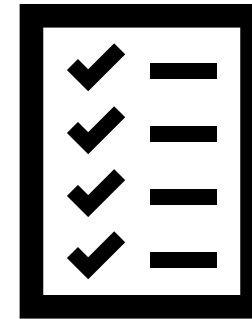
Personalhåndbok UBF

Driftshåndbok
Grensesvingen 7

Beredskap UBF

INFORMASJON VS DOKUMENTASJON

Forvalterhverdag

- Data ligger i Siloer
- Data er redundant fordi siloer høster ikke fra Masterdatakilde
- Man stoler ikke på informasjon
- Fragmentert informasjon gir ikke noe helhetsbilde – informasjon går tapt i beslutningsprosessen
- Feil eller dårlige beslutninger på bakgrunn av manglende innsikt i helhetsbilde
- Lite / dårlig visualisering av data – Vanskelig å formidle til politiske eller administrative beslutningstaker på toppnivå (politikker / kommunaldirektør)
- Mange analoge og digitale flaskehalsar – medfører mye merarbeid
- Dårlig informasjonsflyt mellom parter (eier, bruker, forvalter, drifter, vedlikeholder og utvikler og eksterne leverandører)
- Systemer er lite eller dårlig integrert mot hverandre – manglende standardisering og åpne APIer
- Data må gjenskapes på nytt for å kunne stole på det
- Office- og fagsystemer lever hver sitt liv

BIM – Løser alt..?

© CanStockPhoto.com - csp69802697

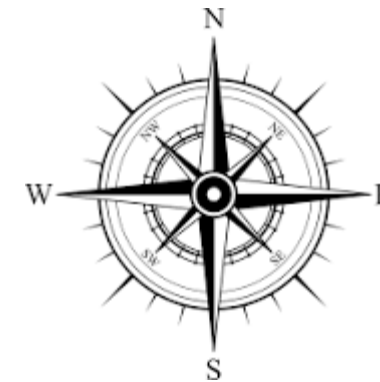
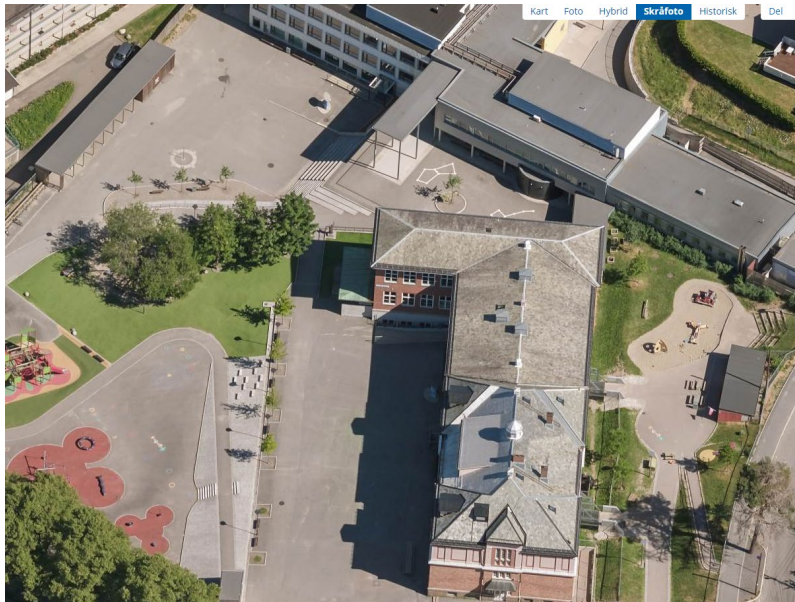
BIM som nav, men hva med funksjoner?
Unngå banalt dobbeltarbeid
Laget på Entreprenør premisser?

HVA ER DEN DIGITALE GRUNNMUREN?

- Byggidentitet ?
- Flexi, logikk,
- Fri dataflyt
- Innarbeidet i NS- mv

Bygning: Kjelsås skole. Gamlebygget

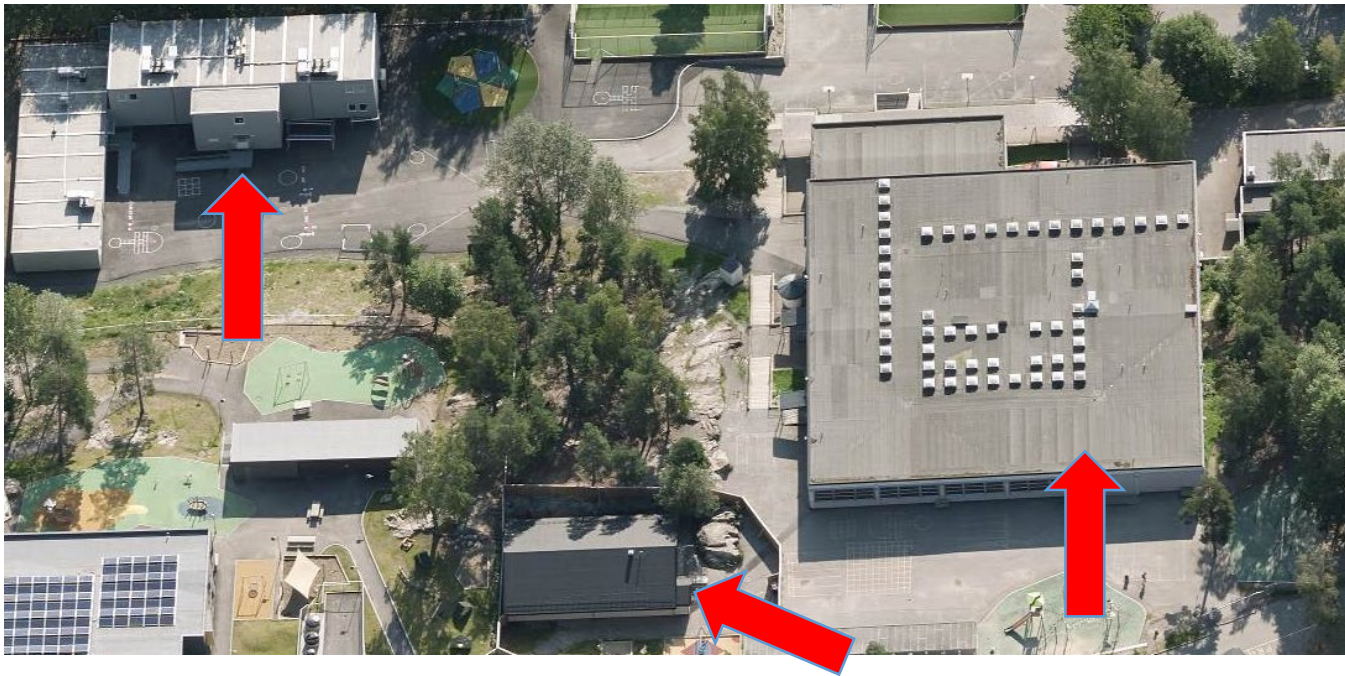
Generelt	Bygningsteknisk	Sikring
Gate:	Asbjømsens vei 3	Byggeår: 1917
Kommune:	Oslo	Ferdigattest: 27.12.2012
Gnr/Bnr/Snr:	72 / 18 / 0	Brukstillatelse: 00.00.0000
ORRA#:	1646	På-/tilbygg: 1934
Intern#:	200408	Rehabiliteret: 2012
Bygnings id:	20040811	Område: Skolegr. 4 Sone Vest
Bygningstype:	Grunnskole	Sone: Nordre Aker

Rosettasteinen

HVEM TRENGER HVILKEN INFORMASJON (NÅR)?

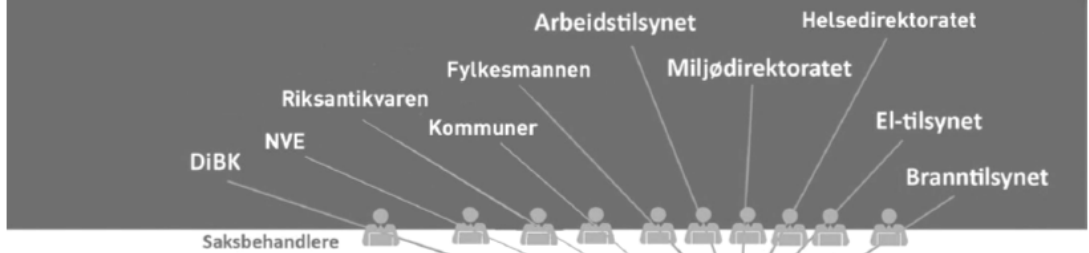
EIER – LEIETAGER - FREMLEIETAGER

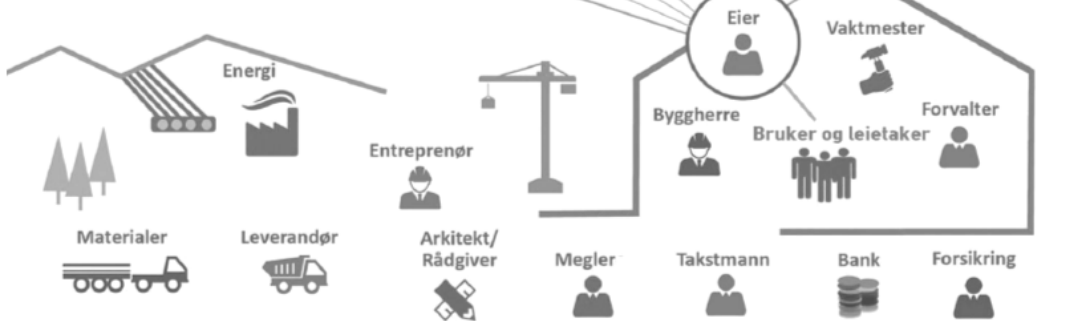
Eksempel : Ellingsrudåsen skole

LOVER OG FORSKRIFTER MED KRAV TIL BYGNINGER, EIERE, BRUKERE OG LEIETAKERE

MYNDIGHETSORGANER

VERDIKJEDEN

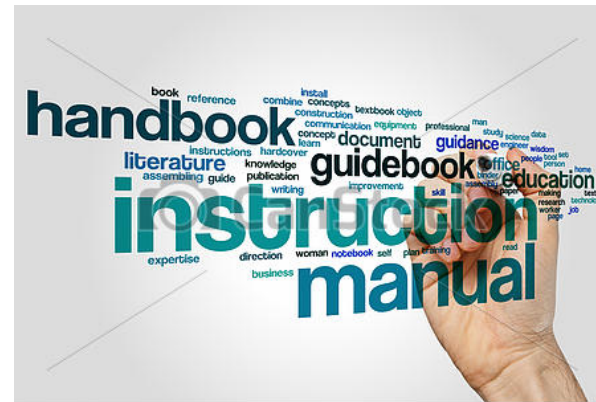
STANDARDS

HVA KAN VI KREVE? SØKE INFORMASJON VS FÅ INFORMASJON.

© Can Stock Photo - csp43164992

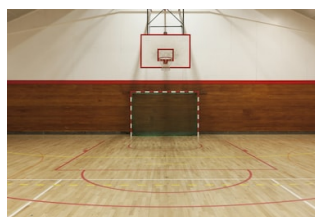

© Can Stock Photo - csp34031103

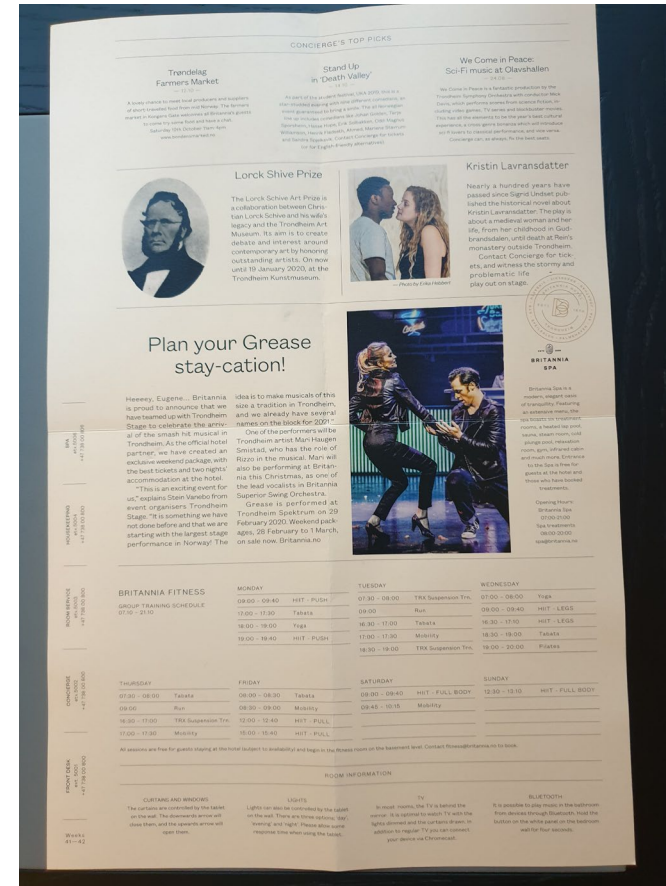
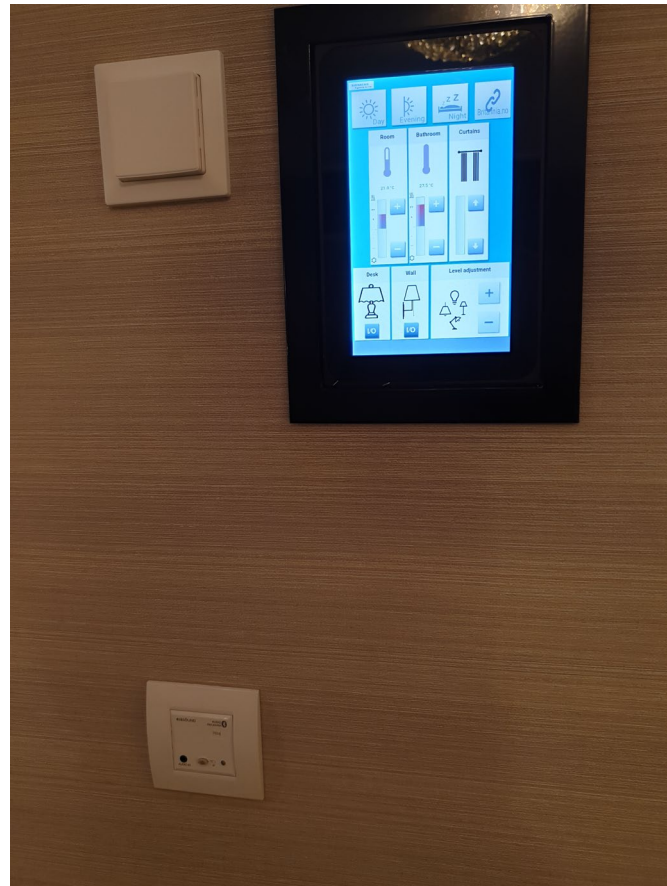
© CanStockPhoto.com - csp63962144

Alternativ bruk, tilfeldig bruk, planlagt vedlikehold.

24.01.2020

SKAL DET VÆRE SLIK?

Ingen løser «alt»

«EggleggendeUllMelkeGriser» finnes ikke!

- Behovene er i stor grad like, men utgangspunkt for Byggeier, -forvalter og -drifter er ulike – grad av digitalisering, dagens systemer, organisasjon, modenhet
- Vi lever i en tid med ekstremt høy utviklingstempo. Datamengden øker eksponentiell. Vi trenger en bærekraftig stabil basis for datahåndtering men samtidig en ekstrem fleksibel grensesnitt mot nye plattformer og apper. API
- Standardisert data skal flyte sømløs mellom systemer!
- Silotenkning og dataproteksjonisme er gårdsdagens tenkning – datadeling skaper handlekraft, innsikt, innovasjon og gir grunnlag for gode beslutninger
- Det fungerer i andre bransjer – olje, shipping, finans, landbruk.
- Hvorfor ikke i Byggeindustrien?

Oslo

RÆLINGEN
KOMMUNE

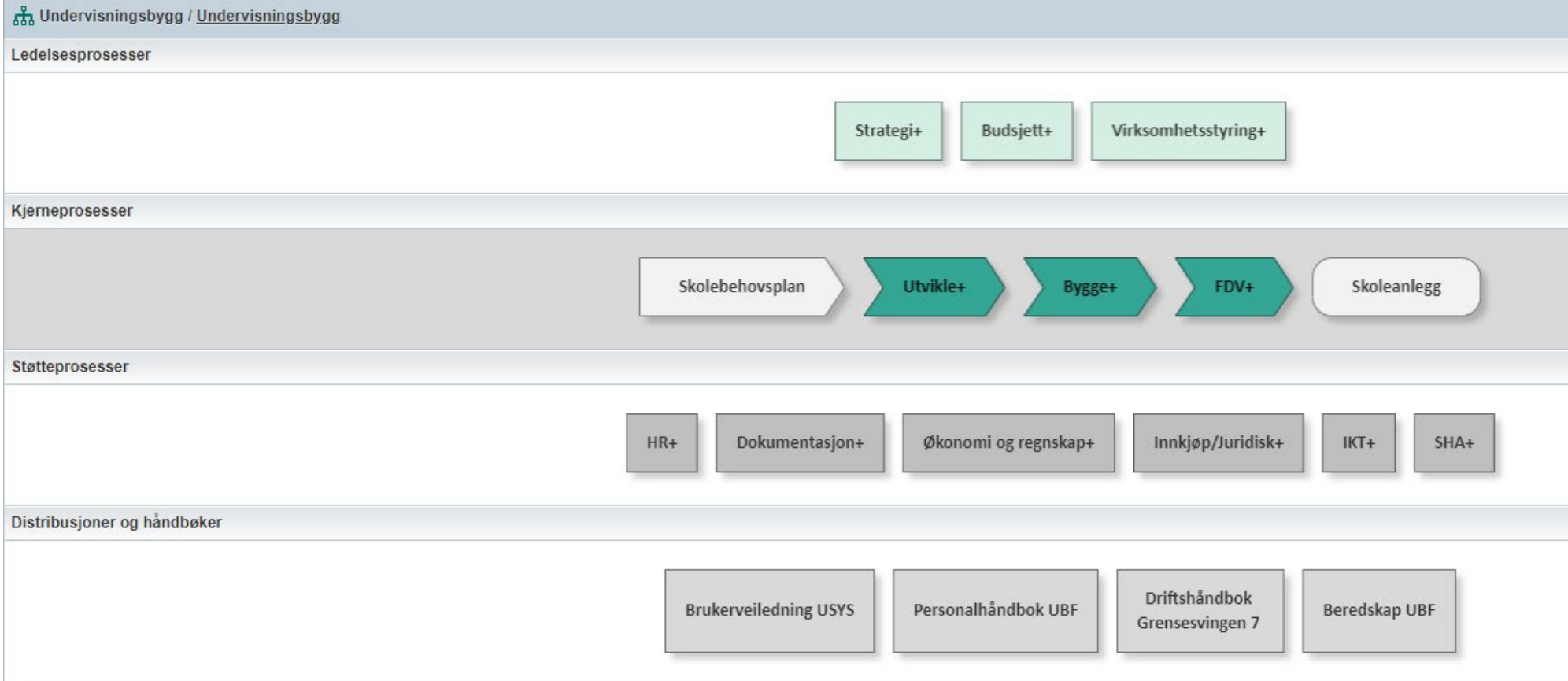
Noen utfordringer

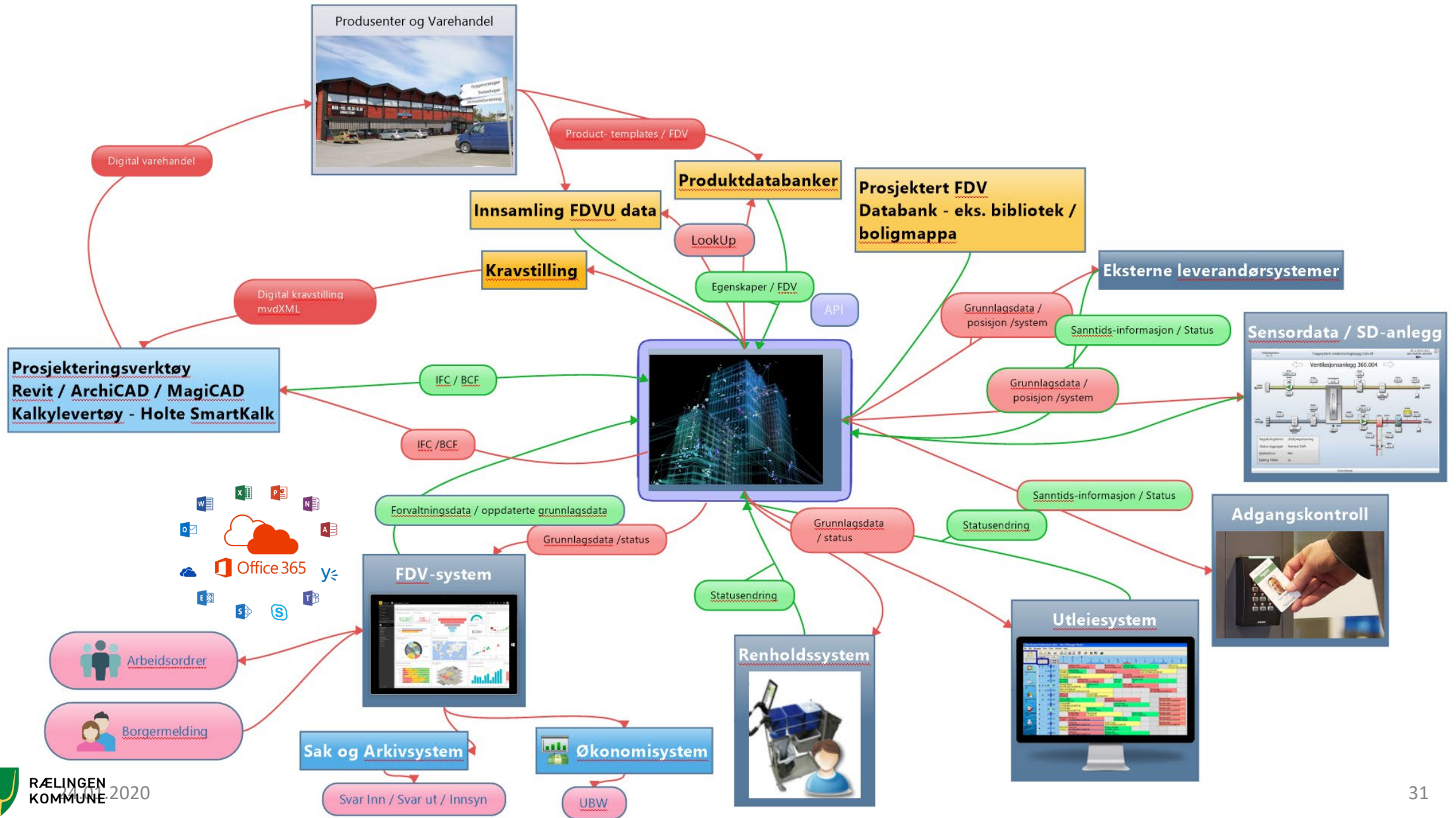
Hverdagsproblematikk

Gunnar Slinning Østad, Seniorrådgiver IK / FDV
Jürgen Spindler, Drift- og Forvaltningsleder RK

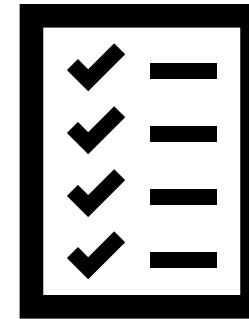
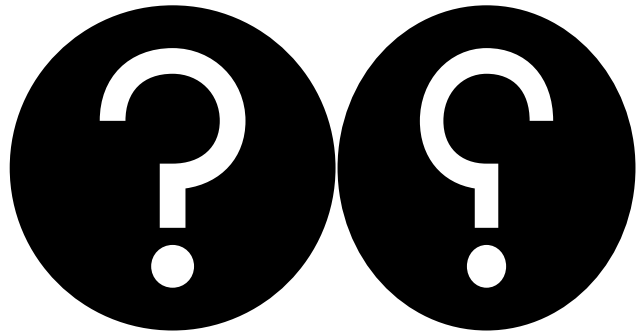

KIFRNFPROSFSFN MÅ VÆRF STYRFNDF

INFORMASJON VS DOKUMENTASJON

Forvalterhverdag

- Data ligger i Siloer
- Data er redundant fordi siloer høster ikke fra Masterdatakilde
- Man stoler ikke på informasjon
- Fragmentert informasjon gir ikke noe helhetsbilde – informasjon går tapt i beslutningsprosessen
- Feil eller dårlige beslutninger på bakgrunn av manglende innsikt i helhetsbilde
- Lite / dårlig visualisering av data – Vanskelig å formidle til politiske eller administrative beslutningstaker på toppnivå (politikker / kommunaldirektør)
- Mange analoge og digitale flaskehalsar – medfører mye merarbeid
- Dårlig informasjonsflyt mellom parter (eier, bruker, forvalter, drifter, vedlikeholder og utvikler og eksterne leverandører)
- Systemer er lite eller dårlig integrert mot hverandre – manglende standardisering og åpne APIer
- Data må gjenskapes på nytt for å kunne stole på det
- Office- og fagsystemer lever hver sitt liv

BIM – Løser alt..?

© CanStockPhoto.com - csp69802697

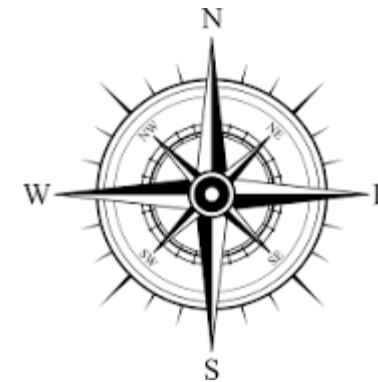
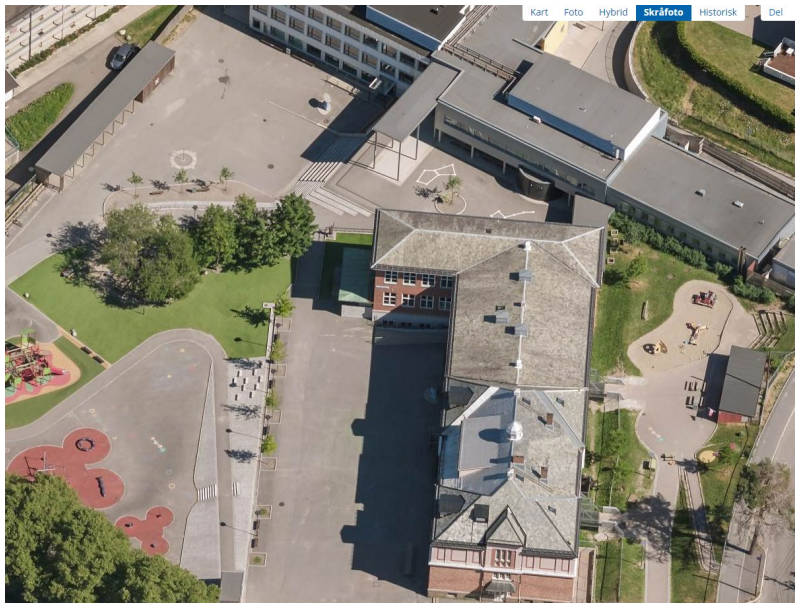
BIM som nav, men hva med funksjoner?
Unngå banalt dobbeltarbeid
Laget på Entreprenør premisser?

HVA ER DEN DIGITALE GRUNNMUREN?

- Byggidentitet ?
- Flexi, logikk,
- Fri dataflyt
- Innarbeidet i NS- mv

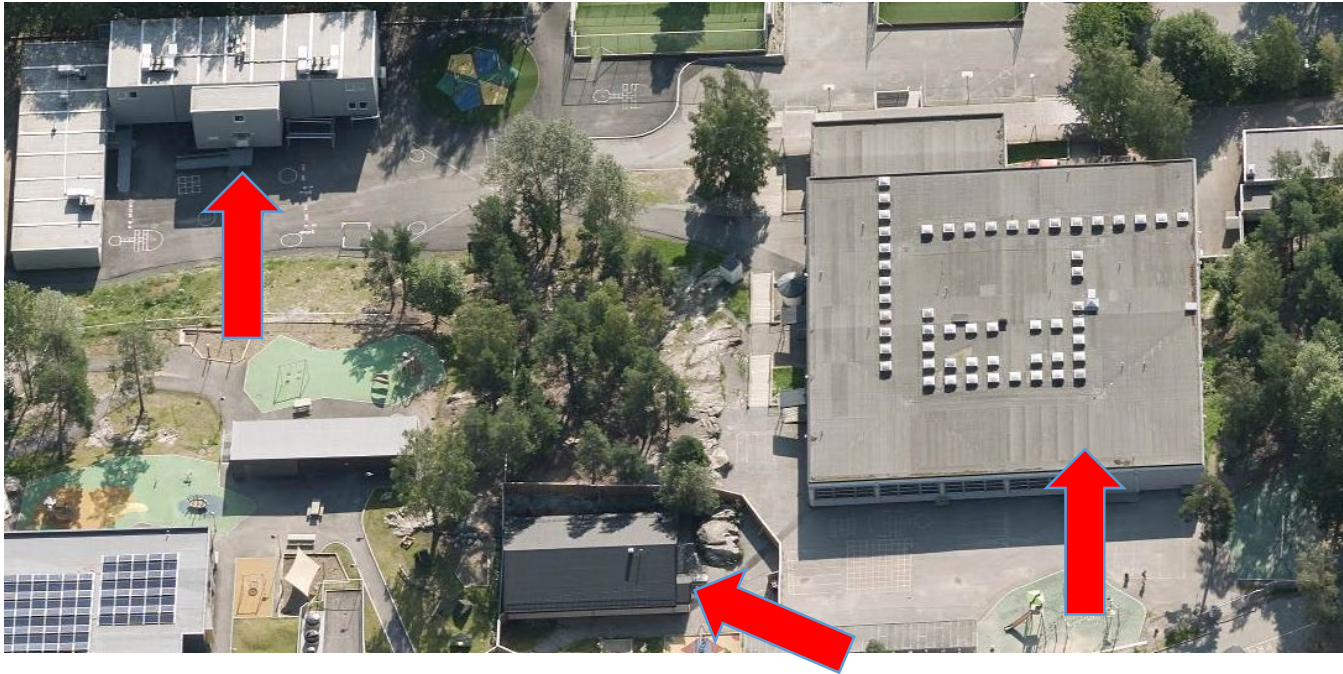
Bygning: Kjelsås skole. Gamlebygget

Generelt	Bygningsteknisk	Sikring
Gate:	Asbjørnsens vei 3	Byggeår: 1917
Kommune:	Oslo	Ferdigattest: 27.12.2012
Gnr/Bnr/Snr:	72 / 18 / 0	Brukstillatelse: 00.00.0000
ORRA#:	1646	På-/tilbygg: 1934
Intern#:	200408	Rehabiliteret: 2012
Bygnings id:	20040811	Område: Skolegr. 4 Sone Vest
Bygningstype:	Grunnskole	Sone: Nordre Aker

Rosettasteinen

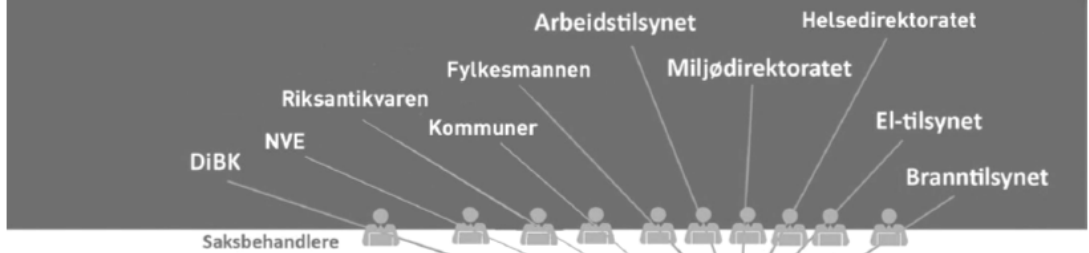
HVEM TRENGER HVILKEN INFORMASJON (NÅR)? EIER – LEIETAGER - FREMLEIETAGER

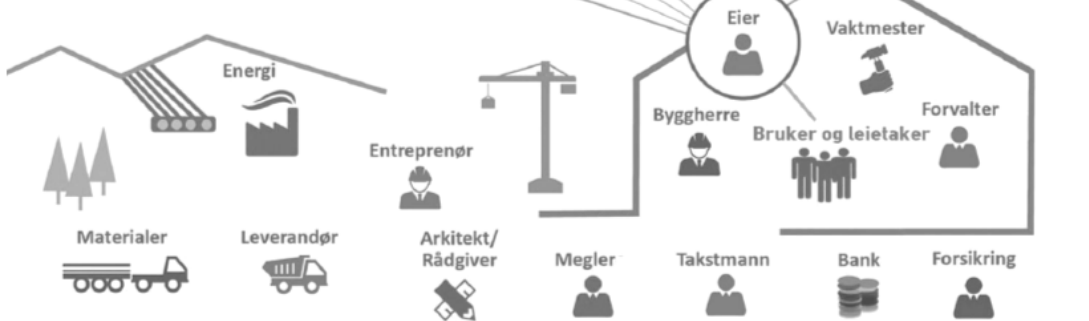
Eksempel : Ellingsrudåsen skole

LOVER OG FORSKRIFTER MED KRAV TIL BYGNINGER, EIERE, BRUKERE OG LEIETAKERE

MYNDIGHETSORGANER

VERDIKJEDEN

STANDARDS

HVA KAN VI KREVE? SØKE INFORMASJON VS FÅ INFORMASJON.

© Can Stock Photo - csp43164992

© Can Stock Photo - csp34031103

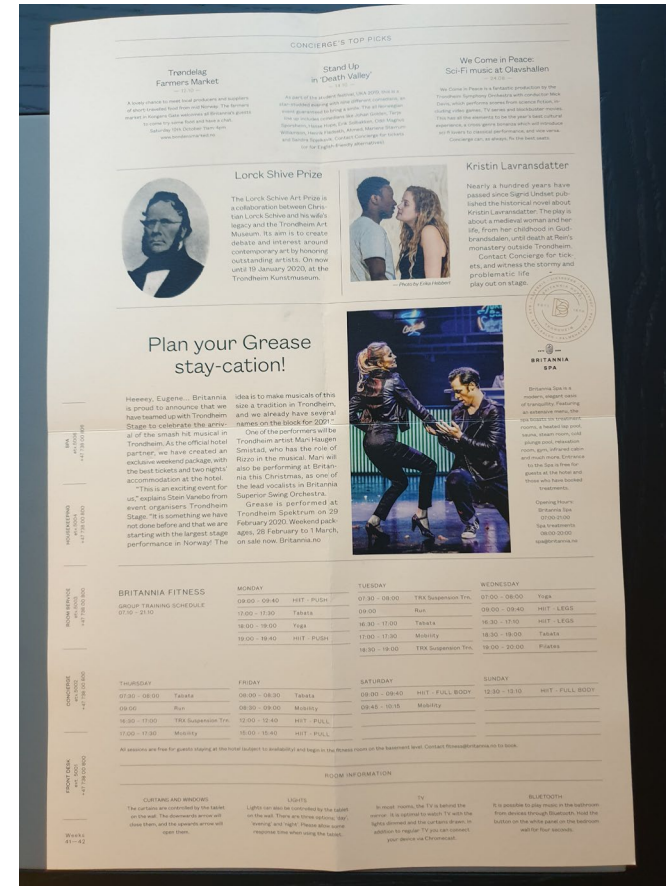
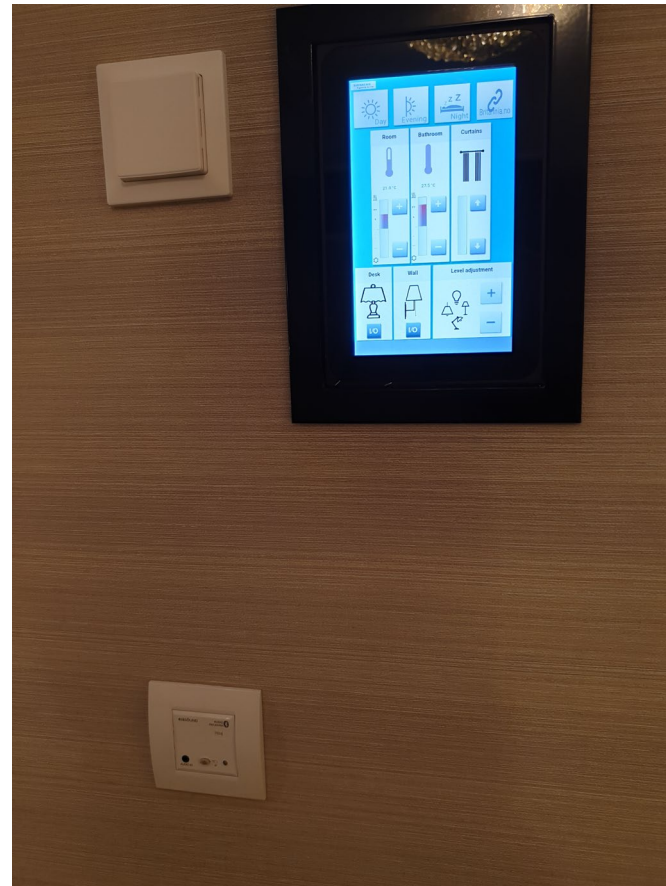
© CanStockPhoto.com - csp63962144

Alternativ bruk, tilfeldig bruk, planlagt vedlikehold.

24.01.2020

SKAL DET VÆRE SLIK?

Ingen løser «alt»

«EggleggendeUllMelkeGriser» finnes ikke!

- Behovene er i stor grad like, men utgangspunkt for Byggeier, -forvalter og -drifter er ulike – grad av digitalisering, dagens systemer, organisasjon, modenhet
- Vi lever i en tid med ekstremt høy utviklingstempo. Datamengden øker eksponentiell. Vi trenger en bærekraftig stabil basis for datahåndtering men samtidig en ekstrem fleksibel grensesnitt mot nye plattformer og apper. API
- Standardisert data skal flyte sømløs mellom systemer!
- Silotenkning og dataproteksjonisme er gårdsdagens tenkning – datadeling skaper handlekraft, innsikt, innovasjon og gir grunnlag for gode beslutninger
- Det fungerer i andre bransjer – olje, shipping, finans, landbruk.
- Hvorfor ikke i Byggeindustrien?

Standard Norge

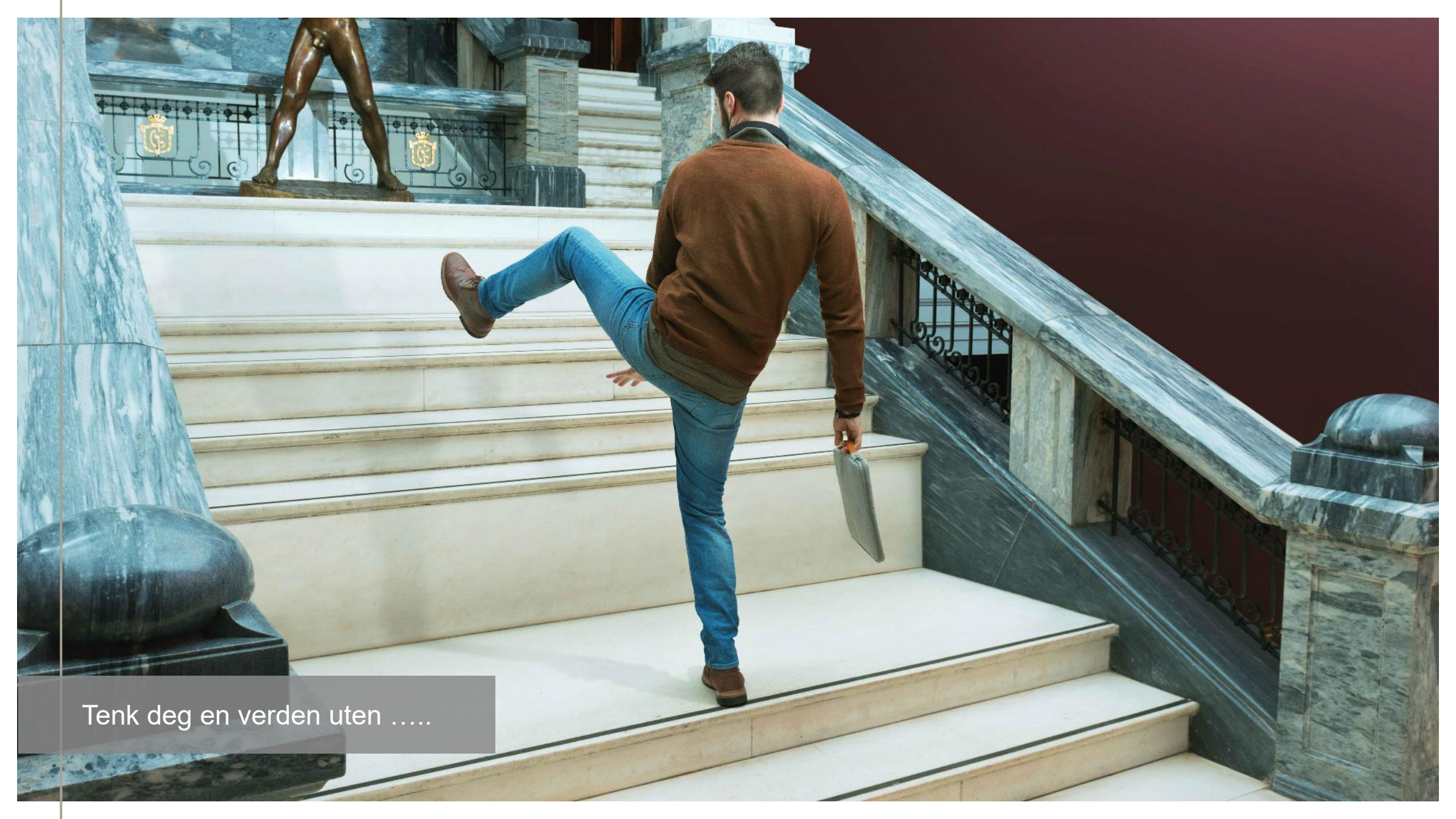
NS 3456 Dokumentasjon for
forvaltning, drift, vedlikehold og
utvikling (FDVU)

NS 3457 Bygningstypetabell

NS 8360 BIM-objekter

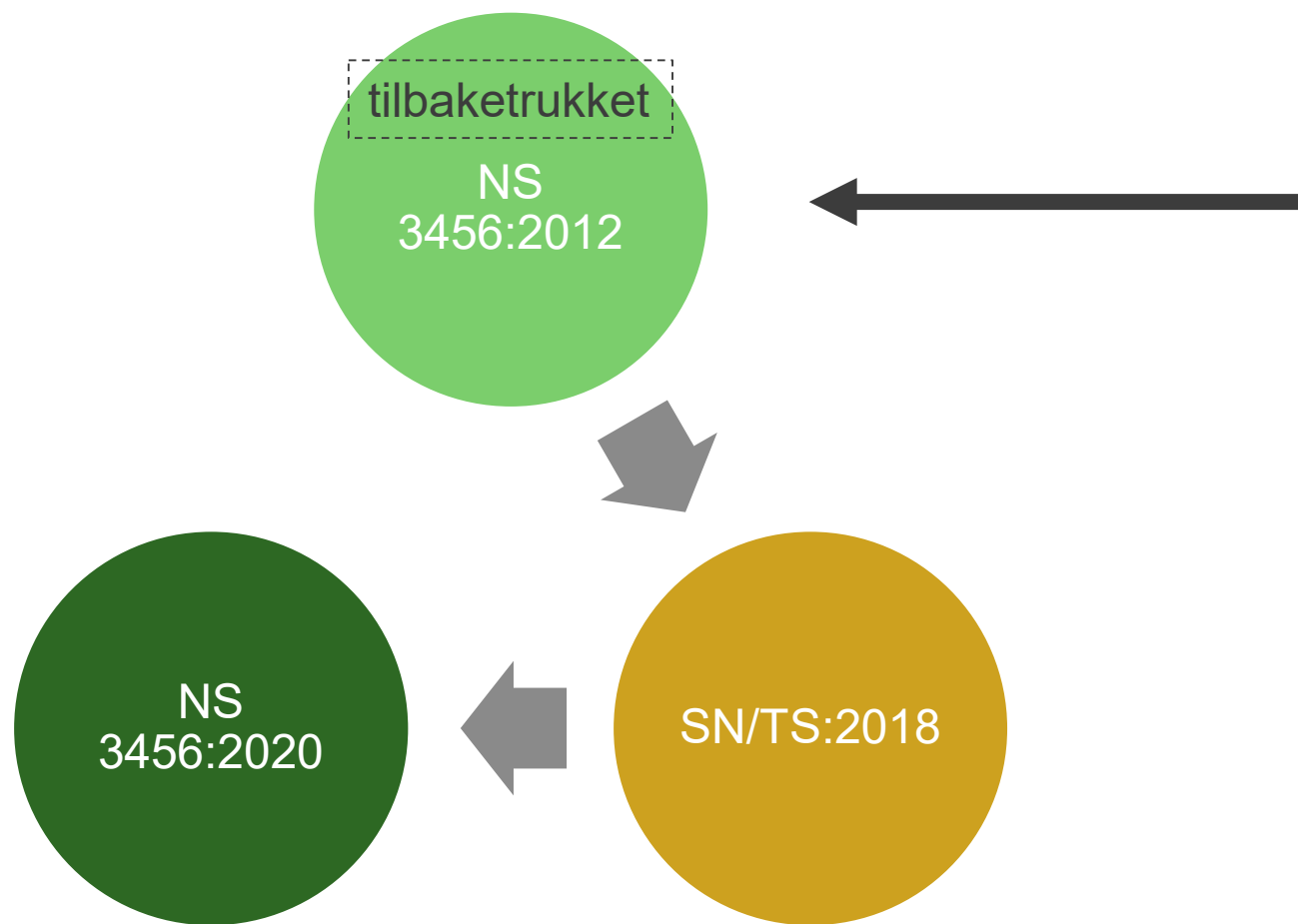
NS 6420 Beskrivelsestekster for
fasilitetstjenester

Tenk deg en verden uten .....

NS 3456 FDVU

NS 3457-7,8 og 9

Identifikasjon i digitale modeller og for merking i bygninger, komponentkoder i bygninger, merking av system og komponenter i bygninger

 STATSBYGG

VEILEDNING
PA 0802
TVERRFAGLIG MERKESYSTEM
SIDE 1 AV 10

PA 0802
TVERRFAGLIG MERKESYSTEM
(TFM)

GOOKJENT DATO 28.11.2017
SAKSNR 2017/2405
REVISJONSNR 1

GOOKJENT AV DOKUMENTER Anders Fylling
direktor faglig ressurscenter
FAG- OG METODEANSVARLIG FT

**Forslag til
Norsk
Standard**

prNS 3457-7

Publisert: YYYY-MM-DD
Korrigert: YYYY-MM-DD

Språk: Norsk

**Klassifikasjon av byggverk
Del 7: Identifikasjon i digitale modeller
og for merking i bygninger**

Classification of construction works
Part 7: Identification in digital models and labeling in building

Referansenummer:
prNS 3457-7:2020 (no)

© Standard Norge 2020

Stjernvisningseksemplar for Standard Norge. Ikke til ekstern distribusjon.

 standard
norge

NS 8360 BIM-objekter

- Del 1 - Modellpraksis, navngivning, typekoding og egenskaper.
- Del 2 - Tverrfaglig merkesystem (TFM)
- Del 3 - Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU)
- Del 4- Energiberegning
- Del 5 - Infrastruktur

Digitalisering av hele stasen

- XML-format
- Lisensbasert og/eller API
- Kan brukes direkte i BIM (eller annen programvare som FDV-løsninger)

Sum:

standard
norge

Norsk Standard
NS 3456:2020

Forslag til
Norsk
Standard

prNS 3457-7

Publisert: YYYY-MM-DD
Korrigert: YYYY-MM-DD

Språk: Norsk

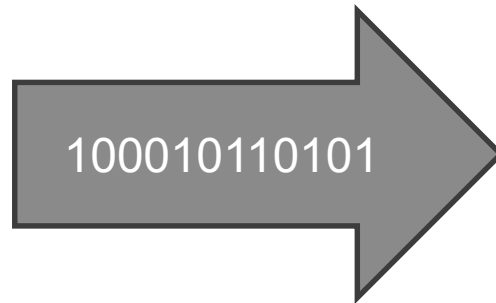
Dokument
vedlikehold
bygg

Document
of construction

Klassifikasjon av byggverk
Del 7: Identifikasjon i digitale modeller

NS 8360 BIM-objekter

- Del 1 - Modellpraksis, navngivning, typekoding og egenskaper.
- Del 2 - Tverrfaglig merkesystem (TFM)
- Del 3 - Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU)
- Del 4- Energiberegning
- Del 5 - Infrastruktur

Bilde: DGC records

NS 6420-2 (eller ZR): Beskrivelsestekster for fasilitetstjenester

Del 2: Renhold

- «Lightversjon» av INSTA 800
- Setter uerfarne i stand til å beskrive det de faktisk trenger å kjøpe
- På et format som leverandørene enkelt kan benytte i sine modeller og programvare
- Bestiller får mulighet til å sammenligne epler og epler, i stedet for bananer og tjukkpølser
- Del 3 Sikkerhetstjenester starter opp snart, informasjonsmøte 26. februar!

Takk for oppmerksomheten!

Johannes Nilssen

Leder markeds- og forretningsutvikling BAE i
Standard Norge og Standard Online

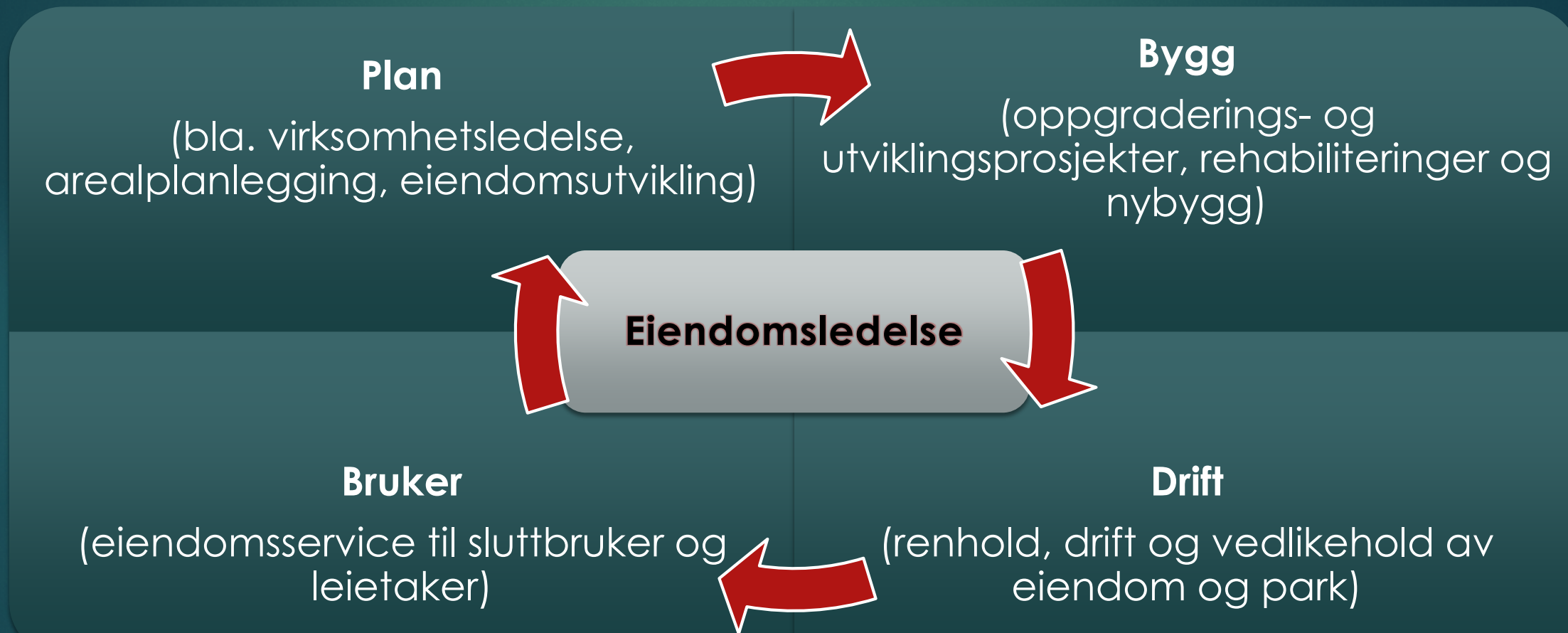

Hva er nå- situasjonen?

SMART DIGITAL EIENDOMSLEDELSE, 24 JANUAR 2020

LINDA BYSTRÖM, SEKSJONSLEDER EIENDOMSAVDELINGEN,
NORGES MILJØ- OG BIOVITENSKAPELIGE UNIVERSITET (NMBU)

Smart digital eiendomsledelse – Perspektiver på eiendomsvirksomheten

Hvilken del av eiendomsdriften og forvaltningen leverer du til, og hvem må du da samarbeide med?

Virksomhetsarkitektur – struktur i en kompleks digitaliseringsvirkelighet

«Virksomhetsarkitektur dreier seg om hvordan en virksomhet er organisert, hvordan **arbeidsprosesser** er satt sammen og hvordan IT-løsninger utnyttes.

En virksomhetsarkitektur består av prinsipper, metoder og modeller som til sammen beskriver dette i en helhet. Hensikten med en godt beskrevet og omforent virksomhetsarkitektur er blant annet at enkeltløsninger realiseres i en helhetlig sammenheng og ikke hver for seg.

Formålet er å sikre god sammenheng mellom arbeidsprosesser og IT-løsninger, og å unngå at det etableres informasjonssystemer som ikke snakker sammen, eller såkalte siloer.»

<https://www.prosjektveiviseren.no/bibliotek/tema/virksomhetsarkitektur>

DIGITAL TRANSFORMASJON

Organisasjon, virksomhetsverdi og gevinstrealisering

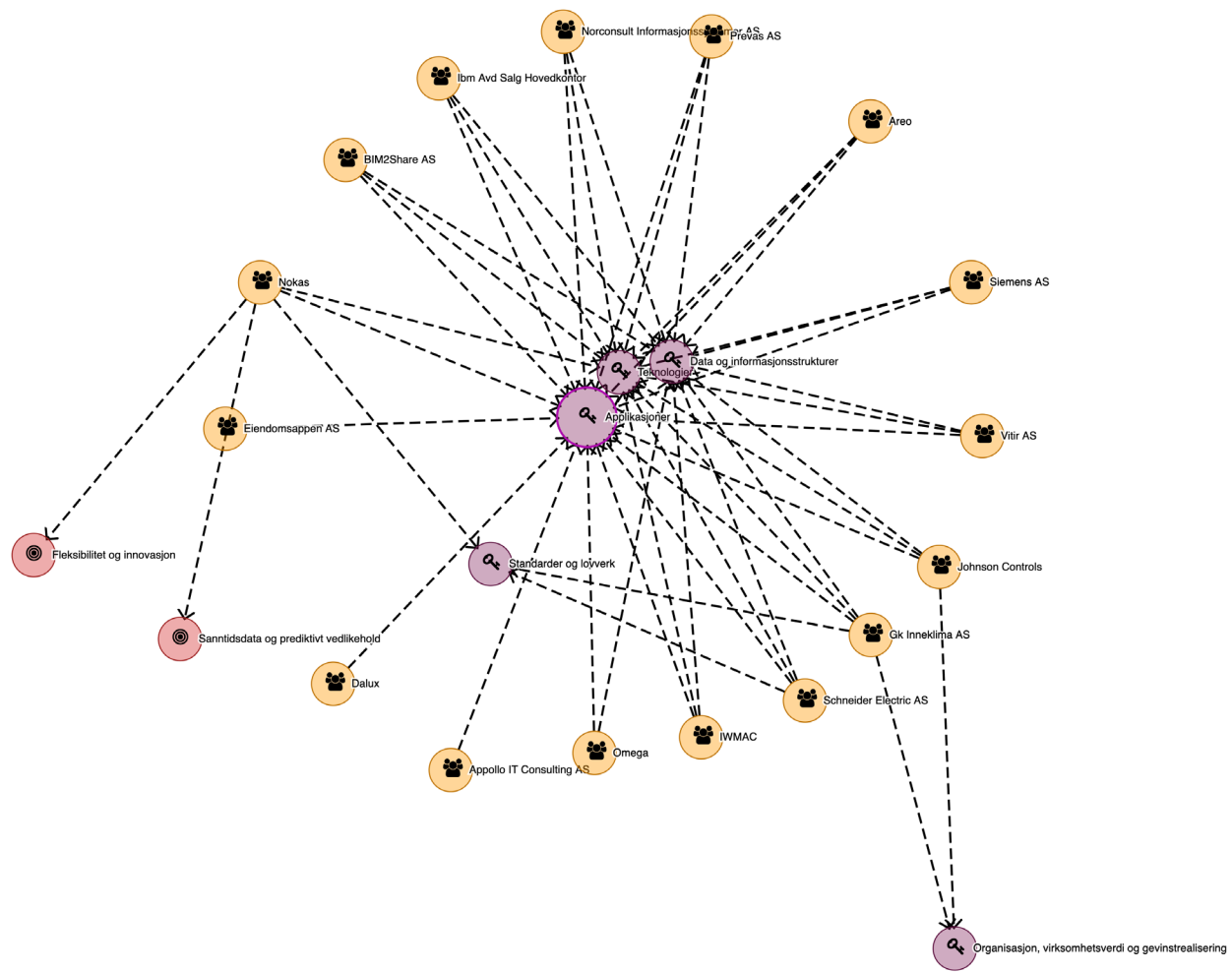
Applikasjoner

Data og informasjonsstrukturer

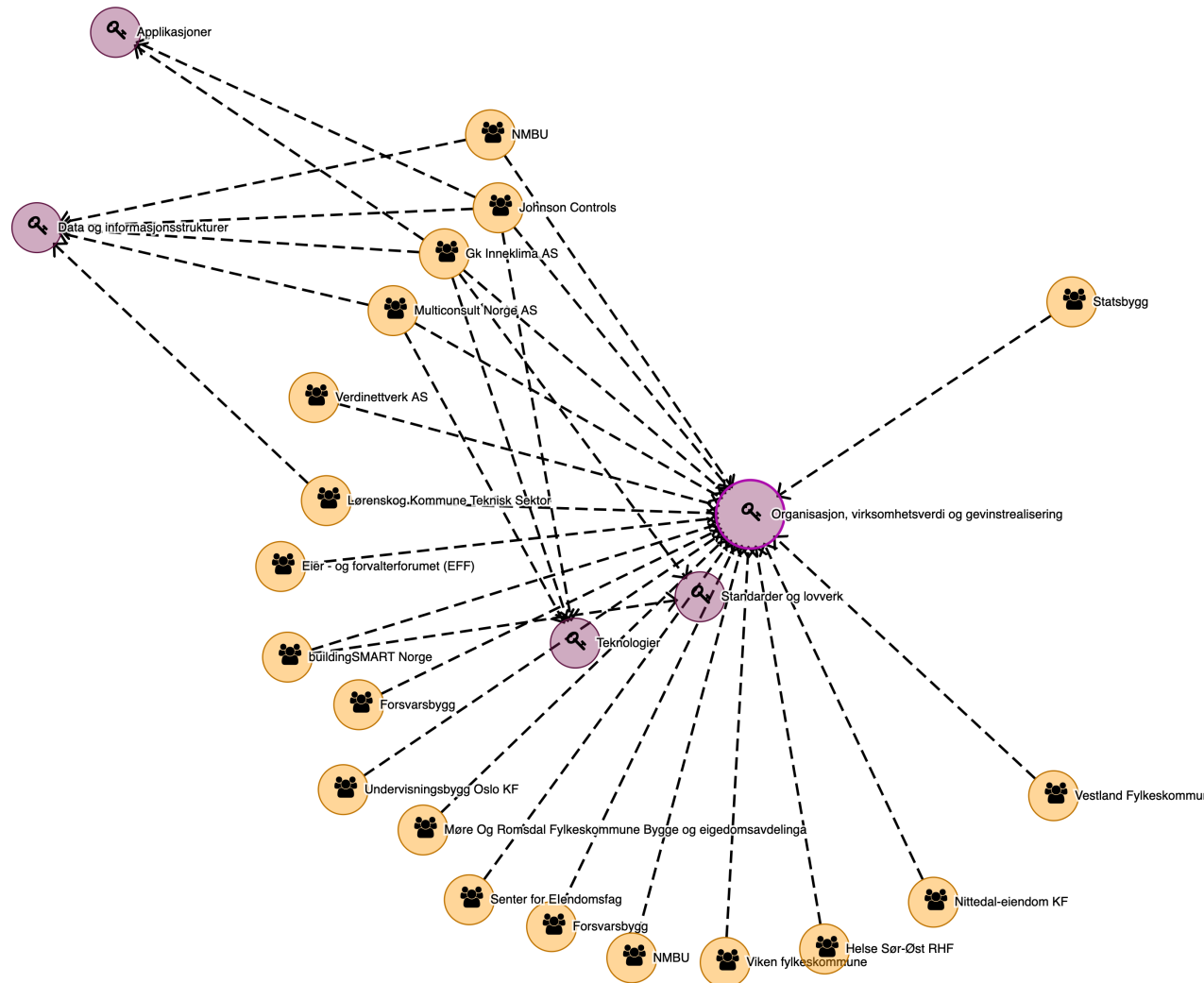
Teknologier

Standarder og lovverk

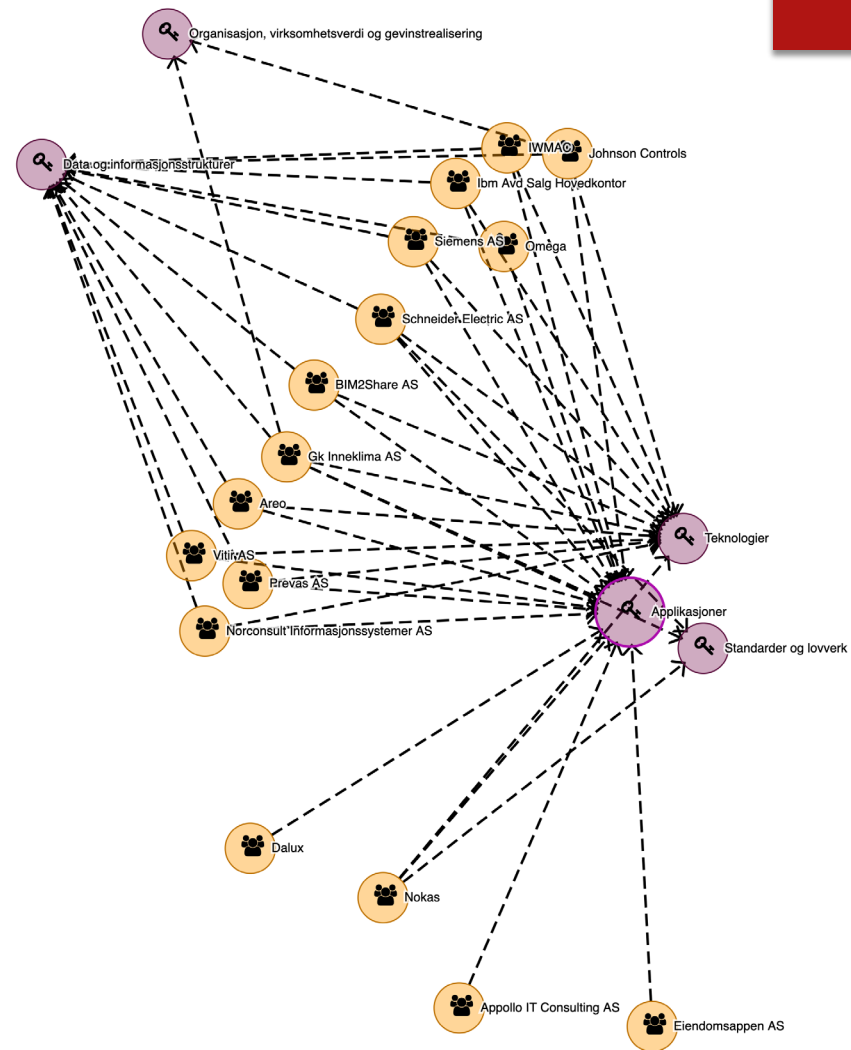
Hvem leverer hva?

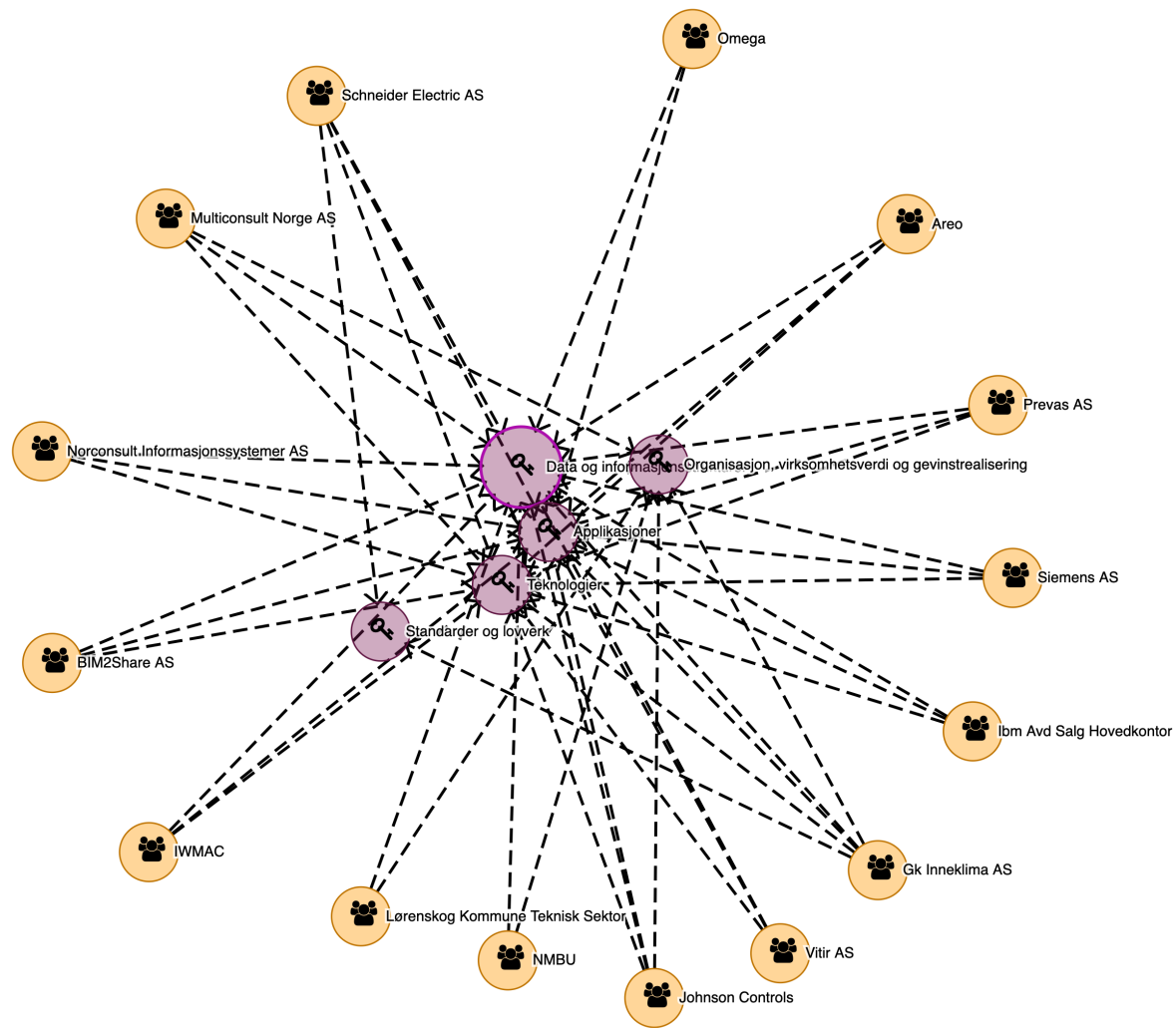
Organisasjon, virksomhetsverdi og gevinstrealisering

Applikasjoner

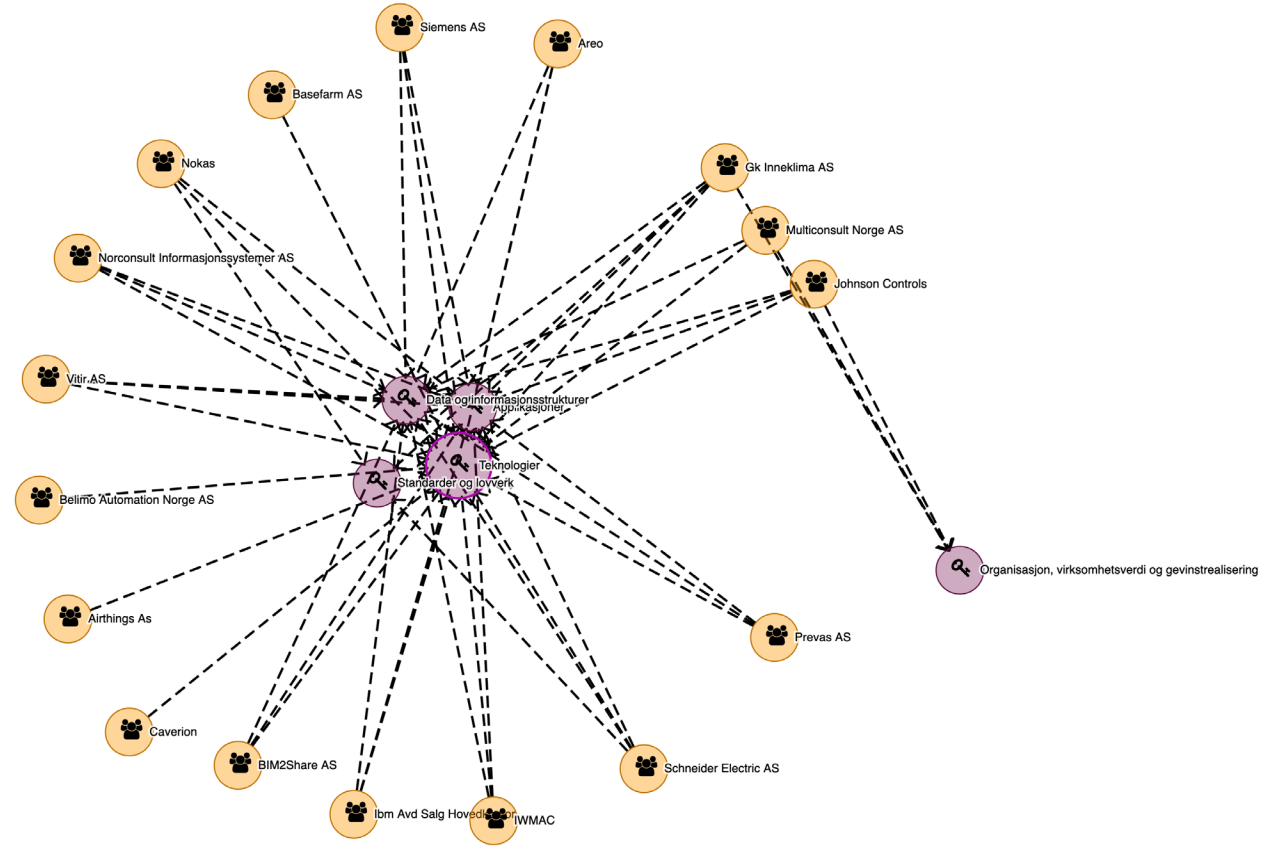

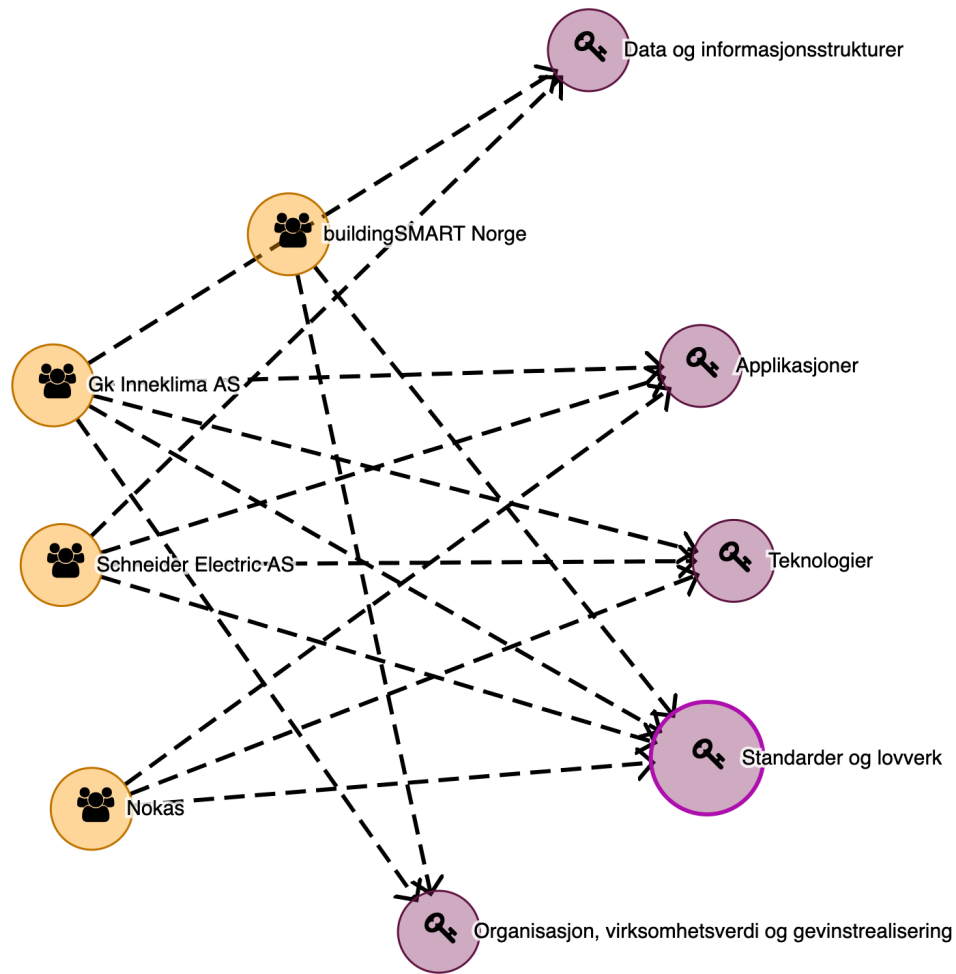

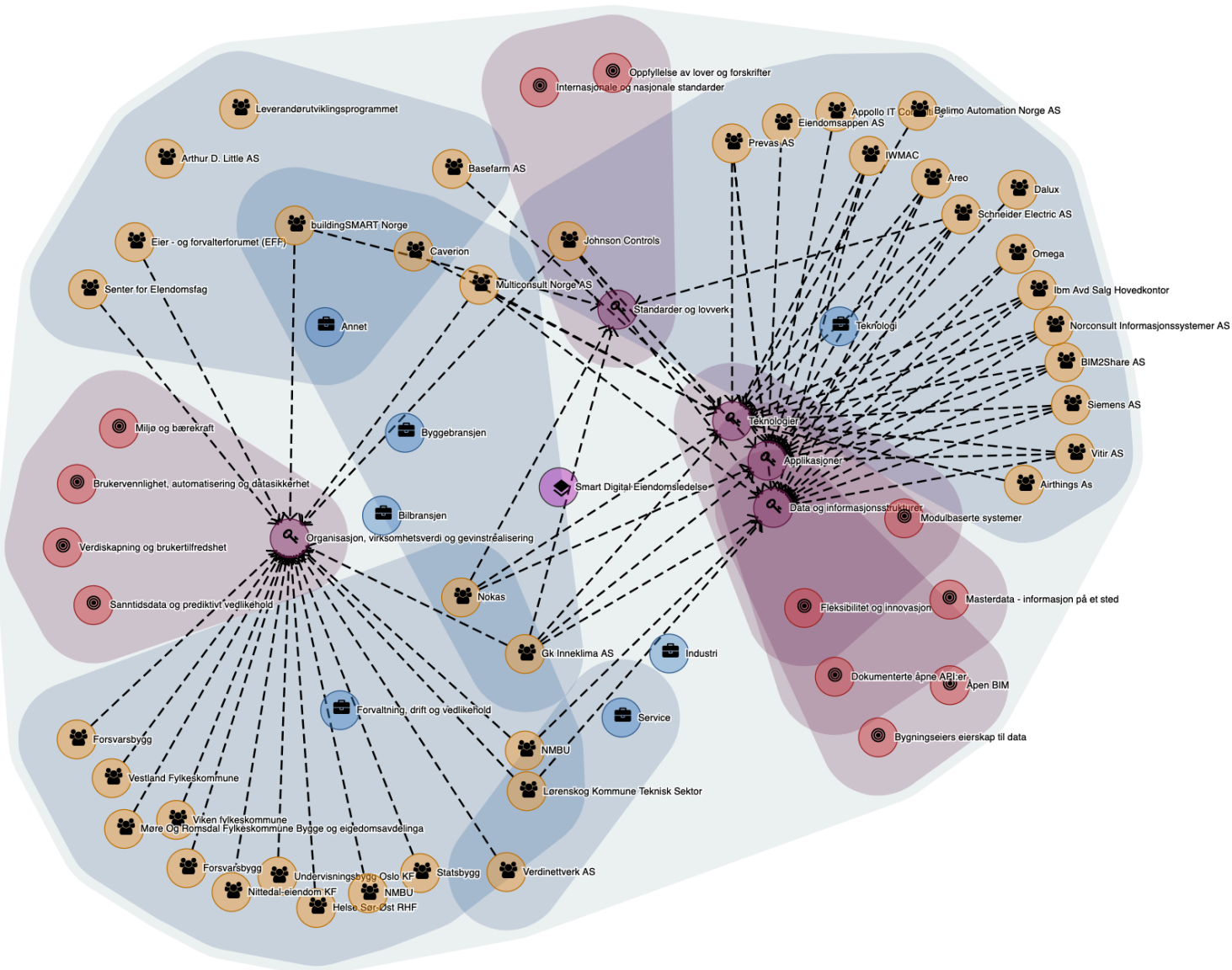
Data og informasjonstrukturer

Teknologier

Standarder og lovverk

Hvor er vi – hvor vil vi?

DRIFTSINSTRUKS
HAUGTUN SKOLE

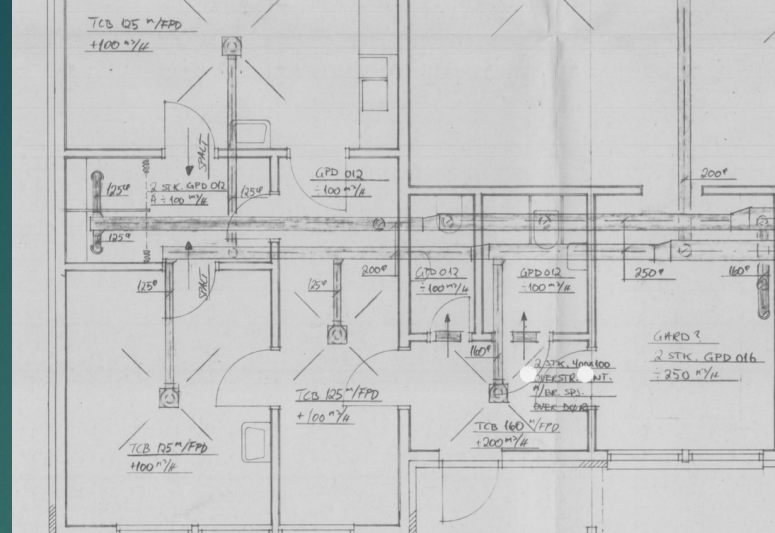
Automatikkskap med automatsikringer, kontakter, relåer, start- og stopputstyr samt drift- og fylllamper.
Lampene har "lampetestbryter" i tavlefront.

4. Inntaks- og avkastrist (i takoppbygg)
Type: KRO - LUXAL
Leverandør: KRO-Produkter A/S

5. Tilluftsventiler

a) I tak
Diffusor, type TCB
Plenumsammer, type FPD
Leverandør: Farex Klima A/S

b) I vegg
Ventil, type Farflex
Plenumsammer, type FPF
Leverandør: Farex Klima A/S

VENT PIA°
FRÅ 06⁰⁰
AU 16⁰⁰
M-TI-O-TO-FR

Haugtun Skole, 1925 BLAKER
Haugtun Skole, tilbygg vent.
T. 9510116 O. 9510115

Gunnar Karlset
INNEK

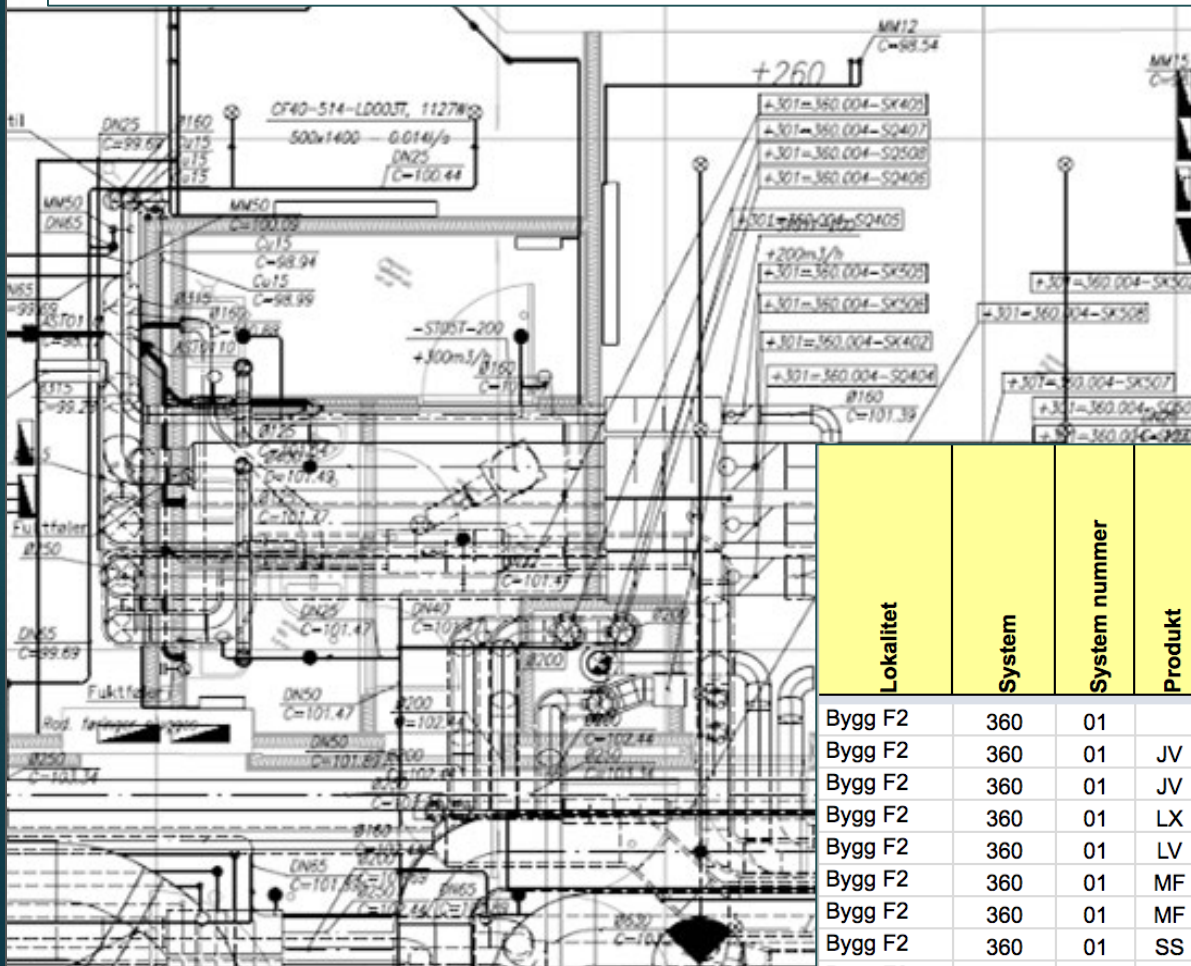
Loggskjema
36.01 Ventilasjon tilbygg

09.03.98

Dato	Parameter 1	Parameter 2	Parameter 3	Parameter 4	Parameter 5	Parameter 6

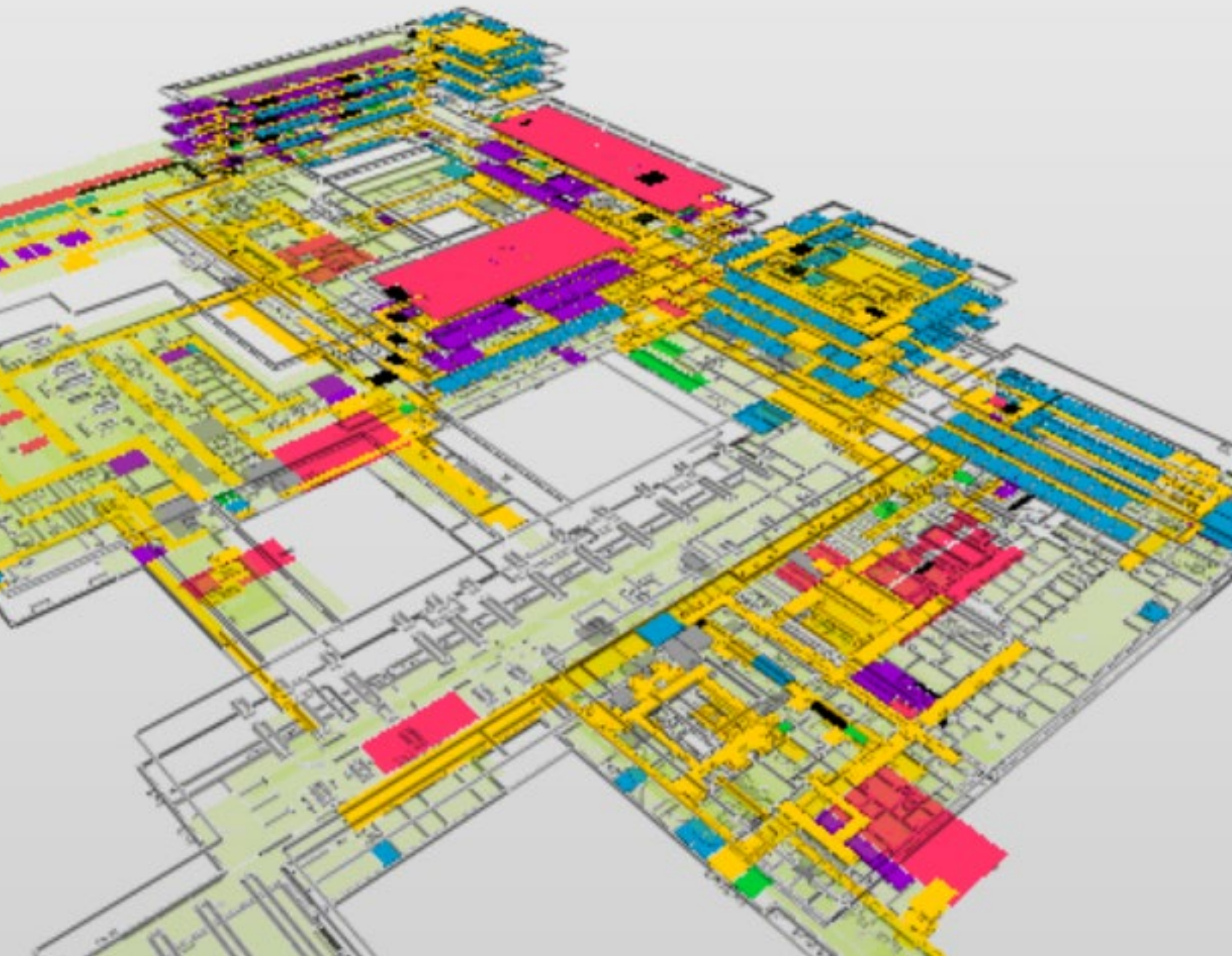
Nå- situasjon?

Ved samtidig varme- og varmtvannsbehov veksler vekselventilen +320.01-EB100-QN10 periodisk mellom klimasystem og varmtvannsbereder/akkumulatortank +310.01-CP10. Ved full varmtvannsbereder/akkumulatortank +310.01-CP10 veksler vekselventilen +320.01-EB100-QN10 mot klimasystemet. Tilleggsvarme +320.01-EB1 kobles automatisk inn hvis energibehovet for anlegget overstiger varmpumpens kapasitet. El-patron -310.01-EB100-BT6 i varmtvannsberederen +310.01-CP10 og spissbereder +310.01-EB10 benyttes da midlertidig for å produsere varmtvann hvis varmpumpen +320.01-EB100 samtidig benyttes til oppvarming av boligen.

Nå- situasjon?

Lokalitet	System	System nummer	Produkt	Løpe-nummer	Navn	Driftsmerking, bokstavkode	Plassering	Mengde
Bygg F2	360	01			Aggregat		tek rom	1
Bygg F2	360	01	JV	40	Tilluftsvifte		agg	1
Bygg F2	360	01	JV	50	Avtrekksvifte		agg	1
Bygg F2	360	01	LX	40	Varmegjenvinner		agg	1
Bygg F2	360	01	LV	40	Varmebatteri		agg	1
Bygg F2	360	01	MF	40	Filter Luftinntak		agg	1
Bygg F2	360	01	MF	50	Filter Avkast		agg	1
Bygg F2	360	01	SS	40	Inntaksspjeld		agg	1
Bygg F2	360	01	SS	50	Avtrekkspjeld		agg	1

Nå-
situasjon?

data

F.eks. mange sensorer – men ingen systemer for å korrelere:

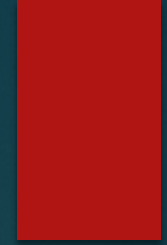
- Bruksmønster og arealutnyttelse
- Inneklimakvalitet
- Termisk treghet og kapasitet
- Vær/klima
- Energiproduksjon, forbruk, effektuttak og fleksibilitet

Felles målbilde

- ▶ fungerende **samspillssoner** mellom
  - ▶ Virksomhets- og organisasjonsverdi
  - ▶ prosesser
  - ▶ brukervennlige applikasjoner
  - ▶ fremtidsrettede og stabile teknologier
  - ▶ eierskap til strukturerte data
  - ▶ bruk av etablerte standarder

Ingen kan (bør) levere alt!

Prosesser

Ledelsesrapportering og utarbeidelse av styringsinformasjon, dashboards og KPI-rapportering

Avtaleforvaltning av eiendom og utleieadministrasjon av uteområder, bygninger og rom

Masterdata av areal og eiendom

Masterdata og FDV-informasjon av system, produkt, utstyr og infrastruktur for bygg og uteanlegg

Renhold

Visualisering av dynamiske data og tredjepartskilder

Administrasjon av tilstand og funksjonsfleksibilitet på bygninger og objekter

FDV-dokumentasjon - innsamling, overlevering og idriftsetting

Dokumentlagring og dokumenthåndtering drift

Utarbeidelse og oppfølging av drift og vedlikeholdsplan

Garantioppfølging og serviceavtaler

Organisasjon og ansvarsfordeling. Ressurs- oppdragsstyring samt oppgaveplanlegging.

Lovpålagt internkontroll av brann og elektrotekniske anlegg

Administrasjon og oppfølging av serviceleveranseavtaler (SLA)

Brannvern og brannvernledelse

Bruerkommunikasjon og helpdesk - eiendomsdrift og service

Romoversikter og rominformasjon

Miljøovervåking, bærekraft- og livsløpsanalyser

Energioppfølging

Dør- og låsmiljø

Kunst og kulturminneforvaltning

Intern varelogistikk

Tøyforvaltning

Drift og vedlikehold av renholdsmaskiner

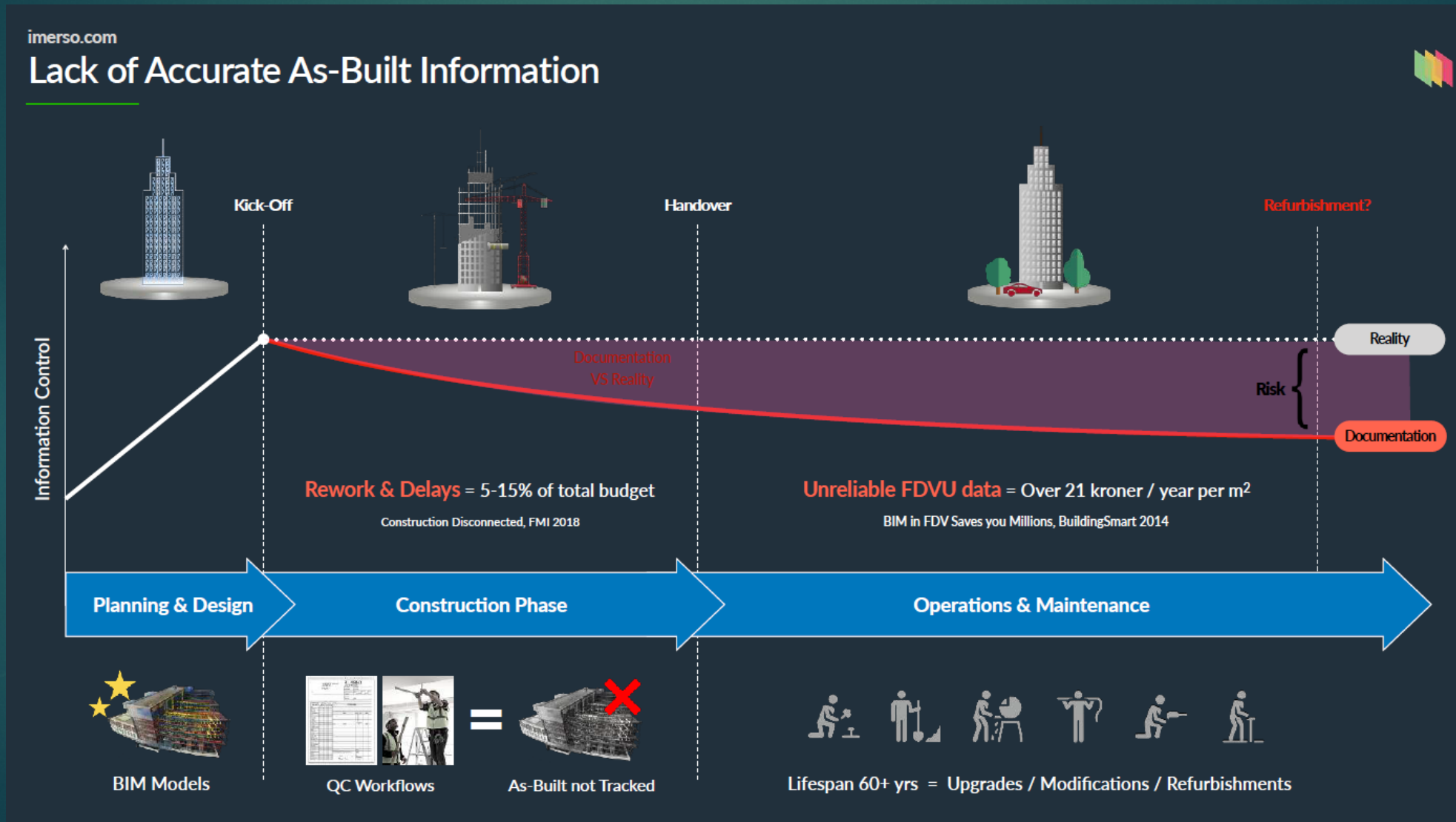
27 D?

ArchICAD BIM-server	AutoCAD Jonathan Clean Pilot Dalux MazeMap	Solibri Model Checker	MazeMap
Quantum GIS	TargetProcess	Norkart GIS-Line	BimSync
Eiendomsportal FDV-bibliotek (P360 sharepoint)	Focus Anbud	Energi-NET	Bavida Adgangskontrollsystem
Jonathan Clean Pilot	Q-park parkeringsadministrasjon	TimeEdit	WinTid
Iris Botanical Garden Garden Explorer	Park-tid	P360 arkivsystem	Office 365 Teams Word Excel PowerPoint
Feide	Innsikt datavarehuset	dRofus/TIDA	Interaxo
MicroBuild	OMEGA pims	Skype for business	Dalux
Ardoq	ArchICAD Dalux BimSync	SimpleBIM	Civil 3D
TopDesk	Jira	EcoOnline	UBW Agresso
Request Tracker	TopDesk	Prosjektportalen	

Digital tvilling?

Hvor er vi?

Det svakeste ledd...

Kursing og kompetanse

- ▶ Forskjell på drift og prosjekt – prosjektorganisasjon og linjeorganisasjon.
- ▶ Hvordan lære om noe uten relevante driftseksempler?
- ▶ Lite egnet programvare til «generell» kursing for drift. Høy brukerterskel.

Dokumenter

Dokumenter

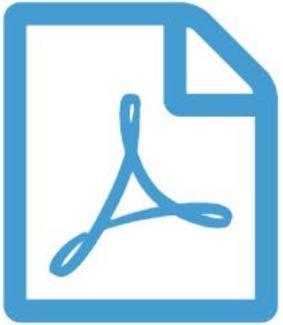
Koblet til va

1 dokument valgt

Na

FD +5

Forhåndsvisning Last ned Flytt

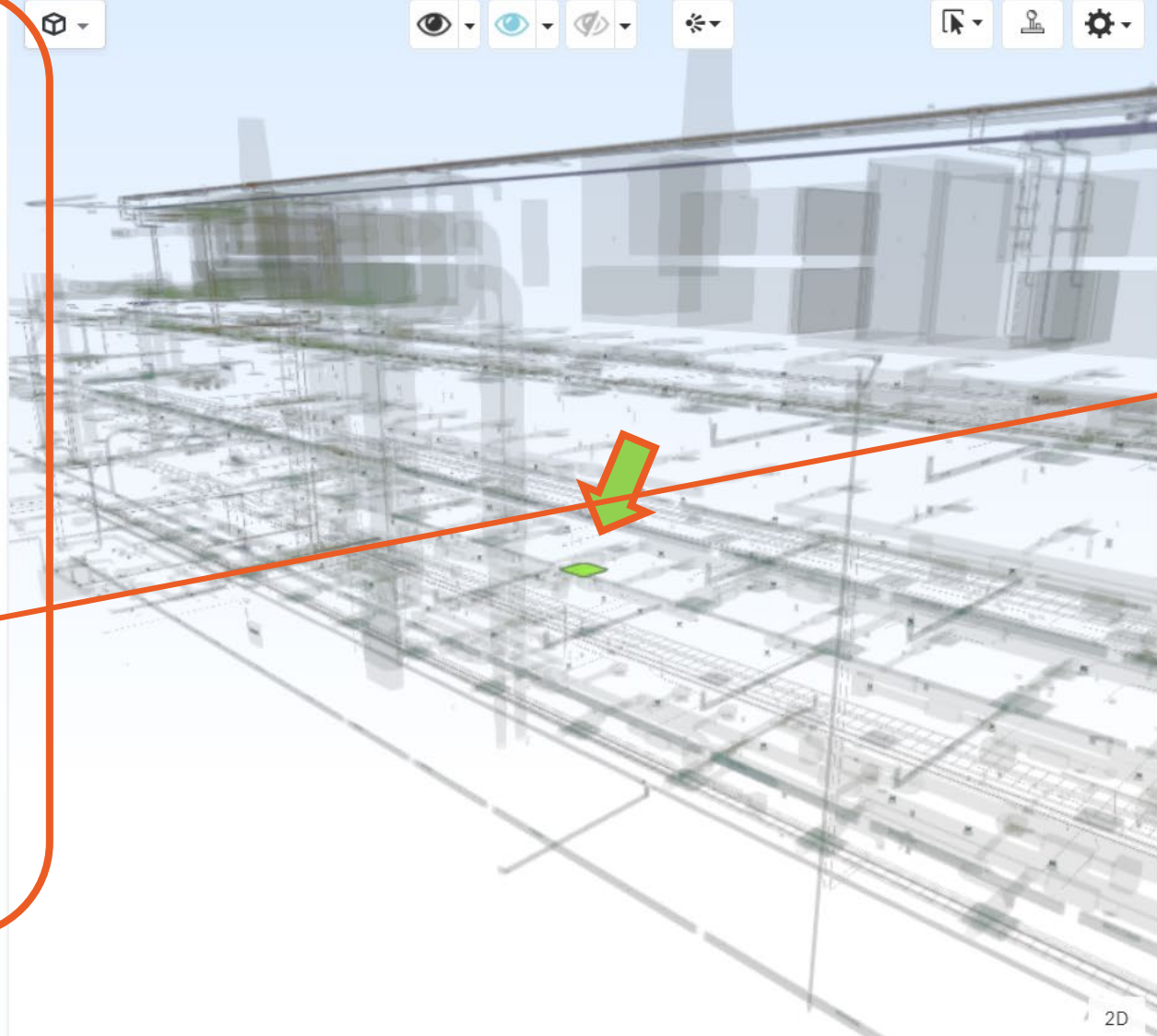

+511=442.001-UP002T...

+

Koblede objekter 125

Tilgangsstyring

Phasing

Phase Created New Construction

Text

TFM Komponentløp... 002

TFM Lokaliseringsk... 511

TFM Systemkode 442

TFM Systemløpenu... 0001

TFM Identifikasjons... +511=442.00

1-UP002T

TFM Komponentkode UP

TFM Typeunik T

Visibility

Utenpåliggende

Innfelt

Identity Data

Type Name Belysningspa

nel LED

Other

Family Name UQ R600

Materialer

PARB

PLAF

Bibliotek

Documents 1

NS3451 - Bygningsdelstab... 1

TFM:Komponentkoder 1

Modell

RIE #34

Opprettet 9 måneder siden av

UQ R600:Belysningspanel LED:880695 - FlowTerminal - Belysningspanel LED

0 Åpne 1 Lukket Documents 1 NS3451 - Bygningsdelstabell 1 TFM:Komponentkoder 1

Forretningsmodeller – en del av utfordringen i dag?

- ▶ Eiendomsforvaltning trenger andre prismodeller enn prosjektbaserte prismodeller.
- ▶ Et system løser ikke alt – **verdien** kommer i samhandlingen mellom flere systemer. Et system gir derfor ikke hele kostnadsbildet.
- ▶ Er bildet **for** komplekst og investeringsrisikoen for stor til at vi ikke får til nødvendige beslutninger?
- ▶ Dersom verdien kommer i dataflyten og datasammenstillingen – hvordan skal den prises og hvordan skal “alle” tjene på det?

En verden i forandring

Hvor er vi?
Hvor skal vi?

Hva er **målet**
med driften?

Utfordringer for fremtidens eiendomsforvaltning

- Økte krav til effektivitet – arealbruk og driftsøkonomi
- Økte brukerkrav – økte forventninger
- Økt kompleksitet – økt krav til kompetanse innen teknisk drift
- Lavere fotavtrykk – oppfyllelse av klima og miljømål
- Lynrask teknologisk utvikling

Smart digital eiendomsdrift

Forvaltning

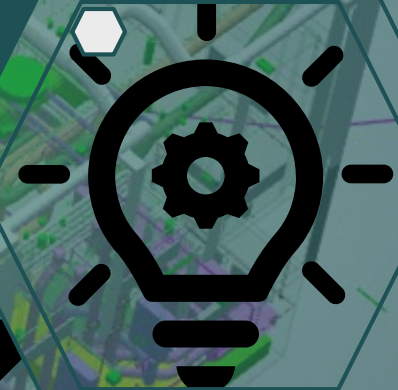

Utvikling

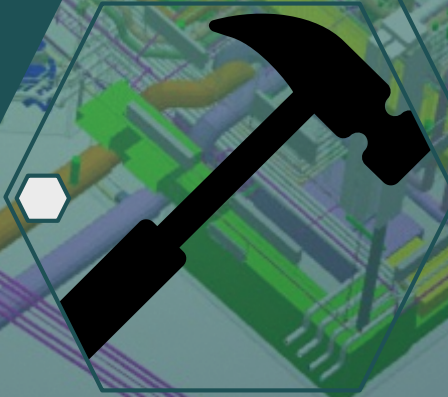
Service

Vedlikehold

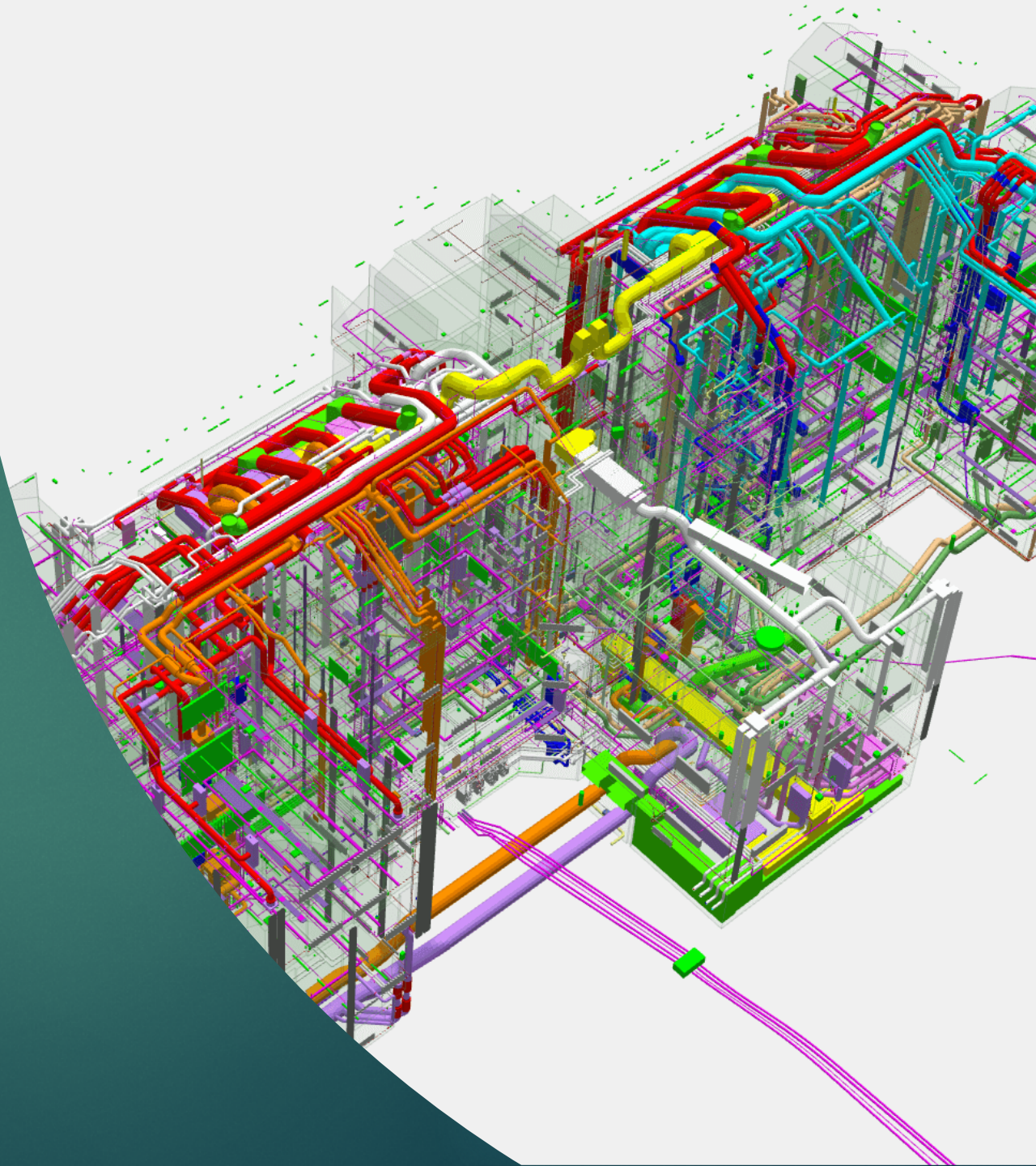

Drift

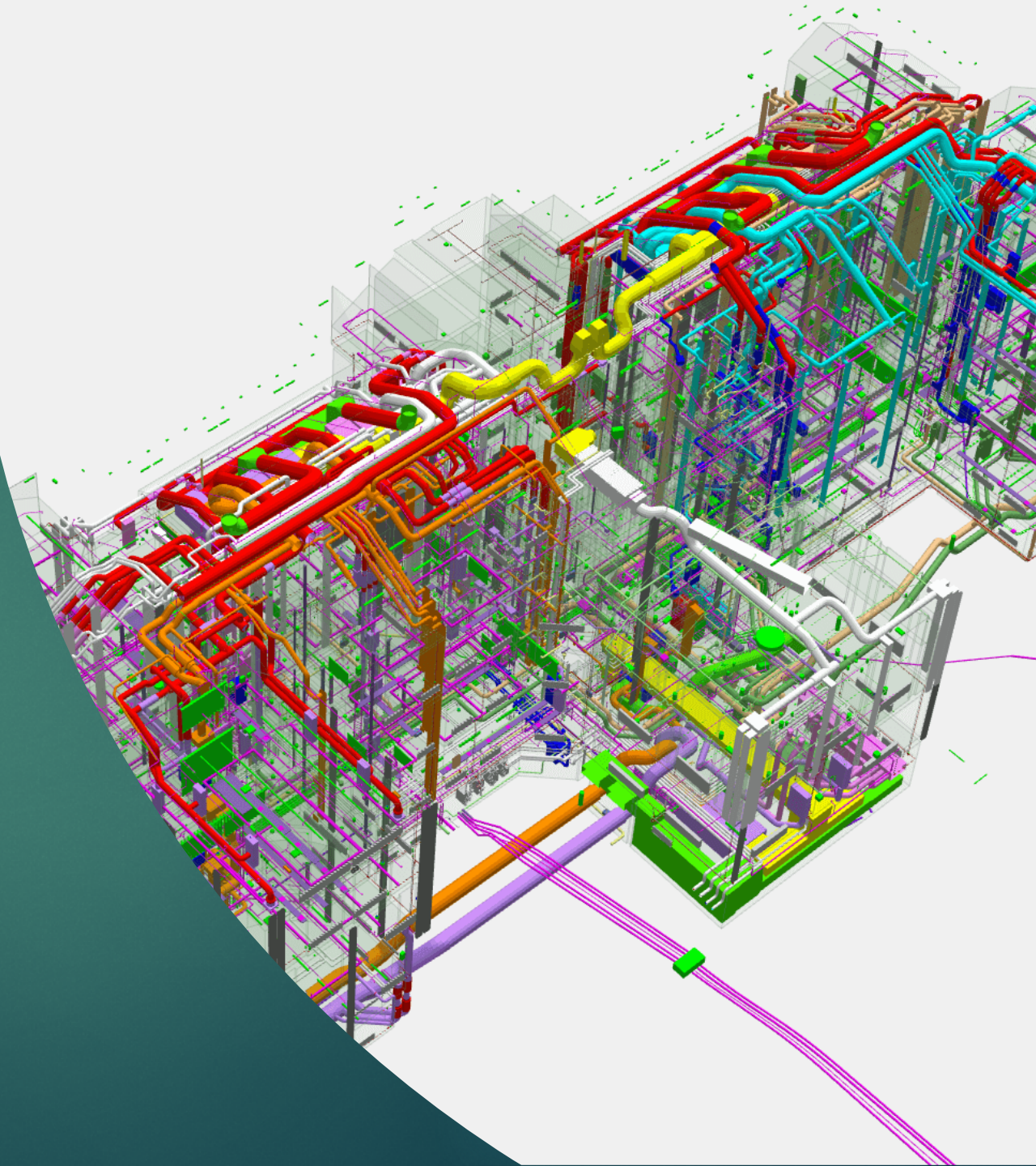
Digital tvilling for drift og vedlikehold

- ▶ «Oppslagsverk» for statisk bygninginformasjon
- ▶ Digital visualisering av drifts- og vedlikeholdsstatus (f.eks. tilstand, levetid)
- ▶ Visualisering av ytelse fra f.eks. SD-anlegg og sensorikk
- ▶ Bruksbelastning (telling vha sensorer)
- ▶ Brukerdialog (behovsmelding)
- ▶ Behovsstyrt ventilasjon, renhold og vedlikehold (ift. bruksbelastning)
- ▶ Energisparing ift. effekt og forventet bruk, vær og vind.

Digital tvilling for forvaltning, utvikling & service

- ▶ Oversiktlige areal- og leieoversikter til leietakere
- ▶ Økonomiske analyser på arealbruk og belegg – hvor ofte er rommet i bruk?
- ▶ Brukervisualisering av energiproduksjon og –forbruk for å motivere til besparelse.
- ▶ Brukerinnsyn i innklimakvalitet, romutstyr og tilstand, innmeldte avvik, brukertilfredshet inkl. utvikling og trender.
- ▶ Informasjon til eksterne/besøkende.
- ▶ Simulere effekt av utviklingstiltak – endring av bruksformål, effekt ved ombygging
- ▶ Virtuelle møterom og kontorer?

Fra teknologi til virksomhets- og kundefokus

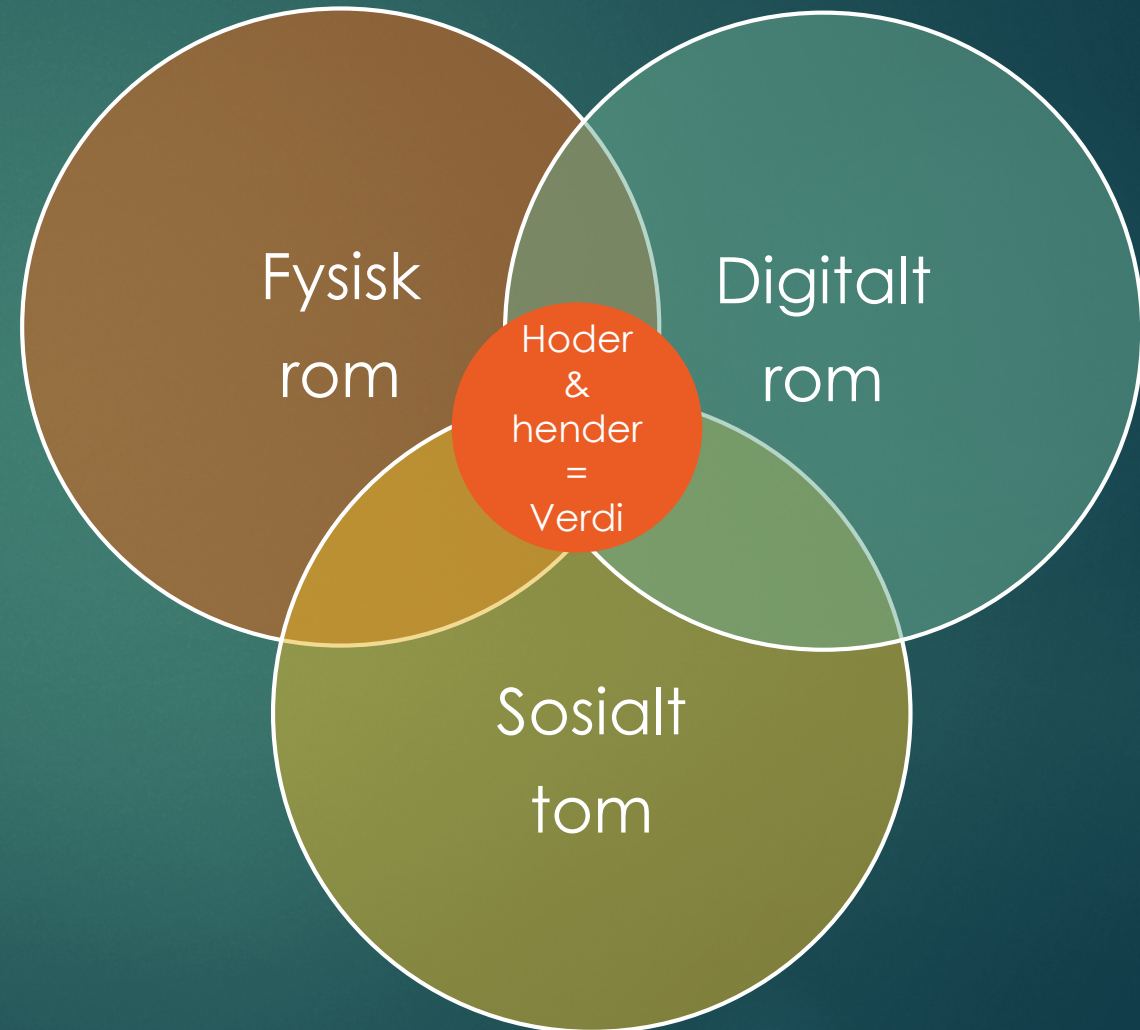
- ▶ Gjøre utviklingen til en relevant del av hele virksomhetens mål
- ▶ **Verdi** til virksomheten er viktigere enn **teknologien** som benyttes
- ▶ Eiendomsdrift er ofte ikke kjernevirksomheten, men god eiendomsforvaltning er avgjørende for at kjernevirksomheten skal skape verdi
- ▶ Bruk av virksomhetsarkitektur

24.01.2020

Hva må eiendomsdriften levere?

- ▶ Høyt ytende byggverk
- ▶ Gode lokaler for læring, produksjon og samvær, godt innemiljø – og gode digitale tjenester!
- ▶ Gode formålsbygg! Mye mer enn bare kontorer og undervisningsrom.
- ▶ Høyt brukerfokus!
- ▶ God informasjonsforvaltning

Våre behov for å få det til

- ▶ Gode brukergrensesnitt – hvor enkelt kan det gjøres?
- ▶ Enkle integrasjoner og informasjonsflyt
- ▶ Fleksibilitet til å benytte den løsning som passer best til et spesifikt formål
- ▶ Fokus på livsløp og kontinuerlig endring
- ▶ Utvikling kan ikke gå på bekostning av den daglige driften
- ▶ Data uavhengig av applikasjoner, og bygningseier må eie sine data
- ▶ Vi kan ikke kjøpe stadig nytt utstyr (ressursbruk - økonomi og miljø)
- ▶ Bruk av standarder – utvikling av nye!?
- ▶ BIM-kompatibilitet

- ▶ Et skritt om gangen... mot hårete mål.

Mother Jones

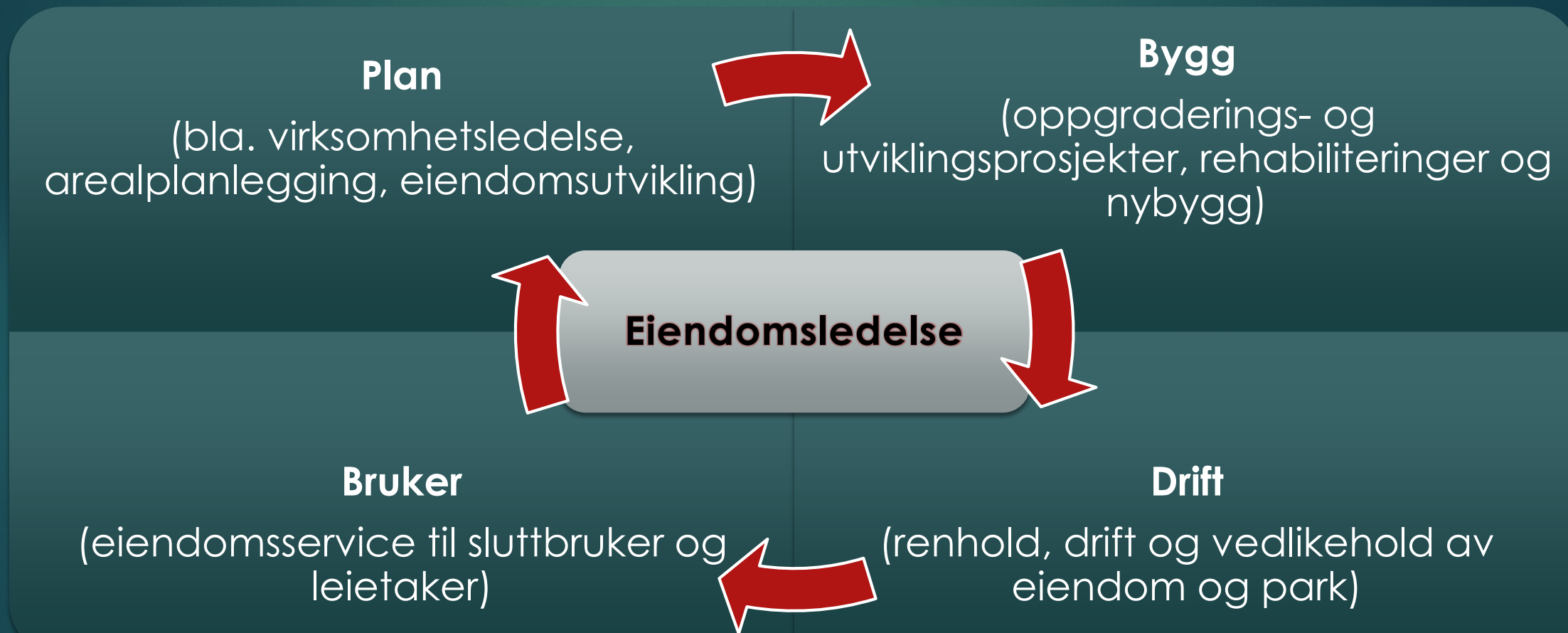

Hva er nå- situasjonen?

SMART DIGITAL EIENDOMSLEDELSE, 24 JANUAR 2020

LINDA BYSTRÖM, SEKSJONSLEDER EIENDOMSAVDELINGEN,
NORGES MILJØ- OG BIOVITENSKAPELIGE UNIVERSITET (NMBU)

Smart digital eiendomsledelse – Perspektiver på eiendomsvirksomheten

Hvilken del av eiendomsdriften og forvaltningen leverer du til, og hvem må du da samarbeide med?

Virksomhetsarkitektur – struktur i en kompleks digitaliseringsvirkelighet

«Virksomhetsarkitektur dreier seg om hvordan en virksomhet er organisert, hvordan **arbeidsprosesser** er satt sammen og hvordan IT-løsninger utnyttes.

En virksomhetsarkitektur består av prinsipper, metoder og modeller som til sammen beskriver dette i en helhet. Hensikten med en godt beskrevet og omforent virksomhetsarkitektur er blant annet at enkeltløsninger realiseres i en helhetlig sammenheng og ikke hver for seg.

Formålet er å sikre god sammenheng mellom arbeidsprosesser og IT-løsninger, og å unngå at det etableres informasjonssystemer som ikke snakker sammen, eller såkalte siloer.»

<https://www.prosjektveiviseren.no/bibliotek/tema/virksomhetsarkitektur>

DIGITAL TRANSFORMASJON

Organisasjon, virksomhetsverdi og gevinstrealisering

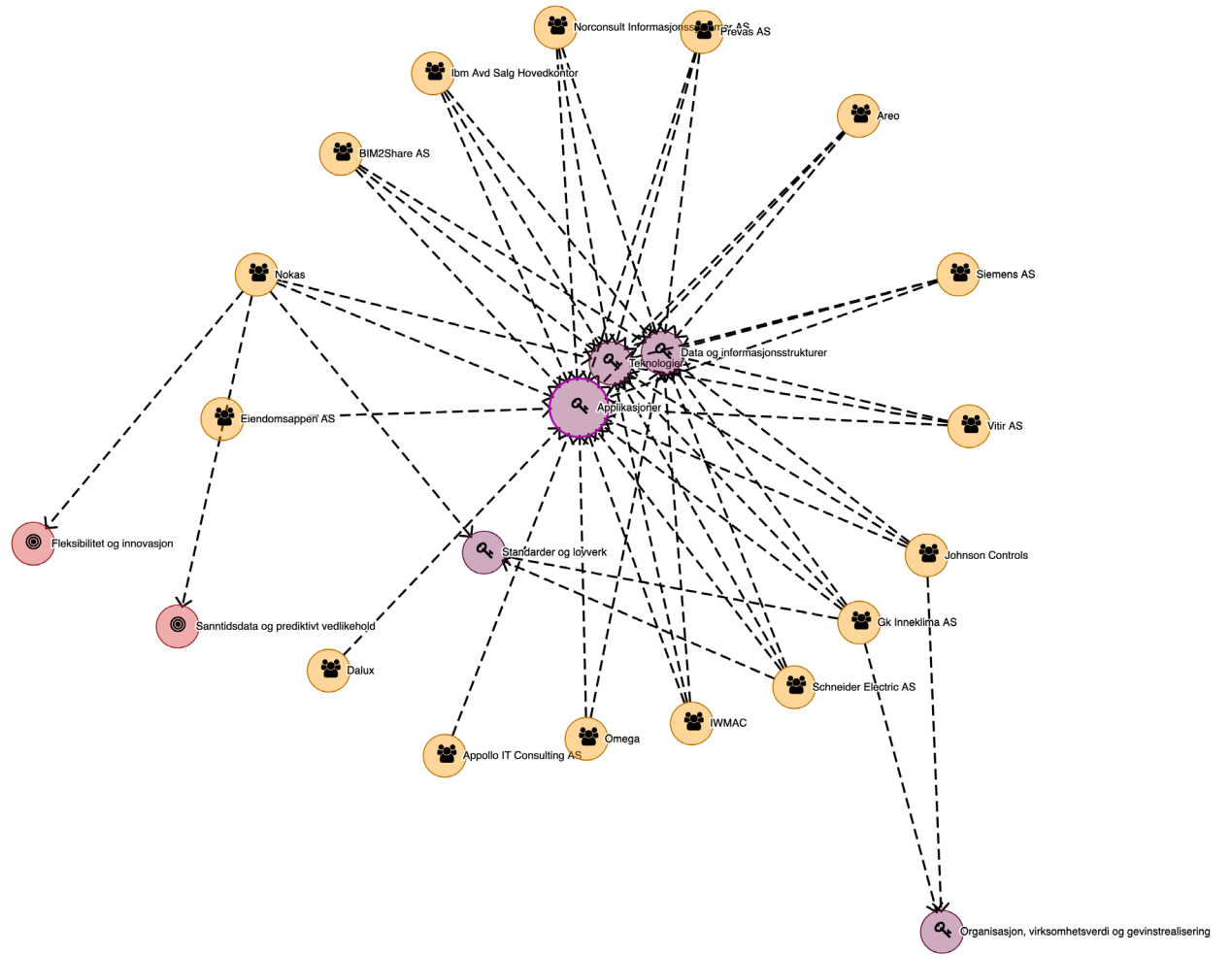
Applikasjoner

Data og informasjonsstrukturer

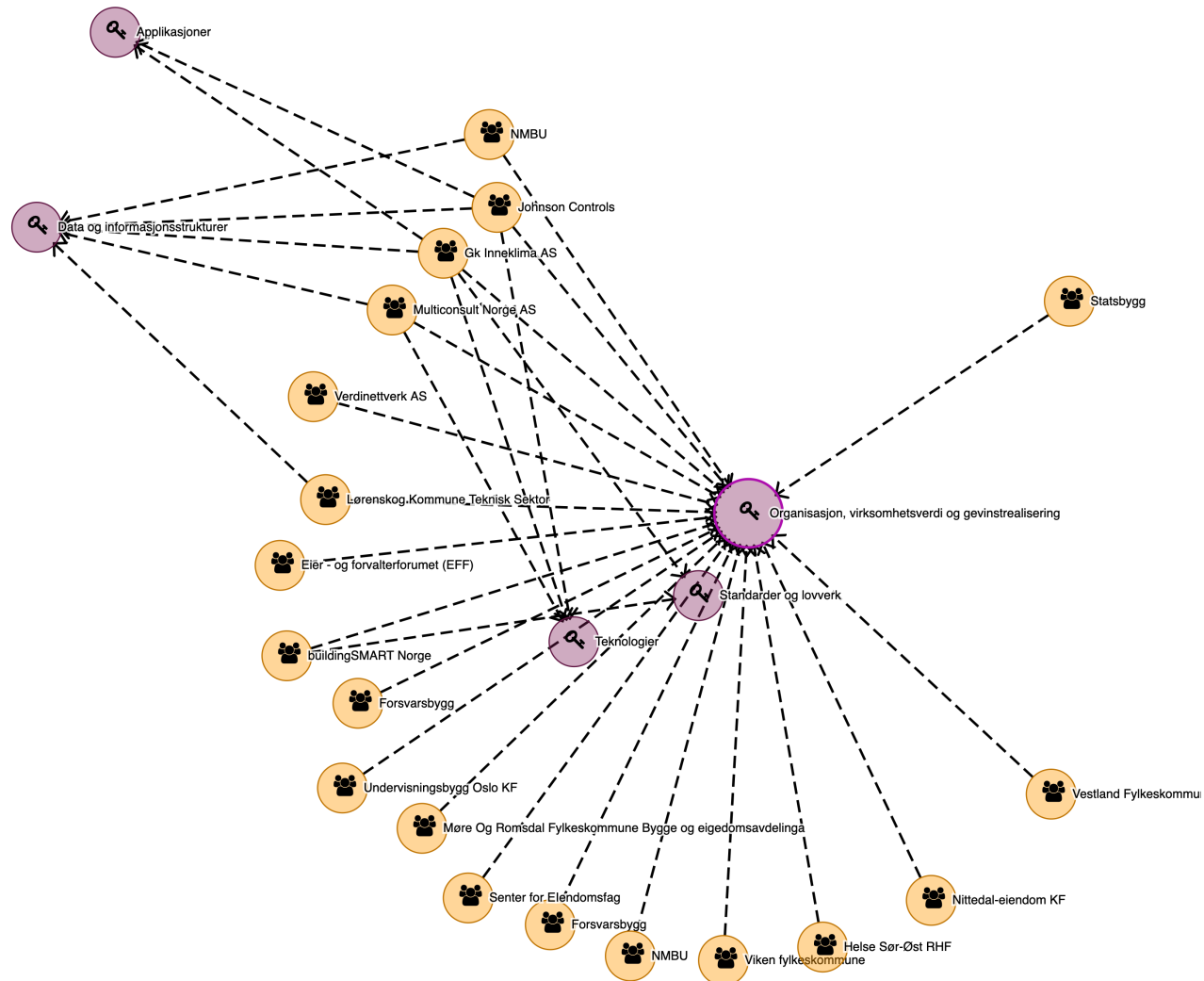
Teknologier

Standarder og lovverk

Hvem leverer hva?

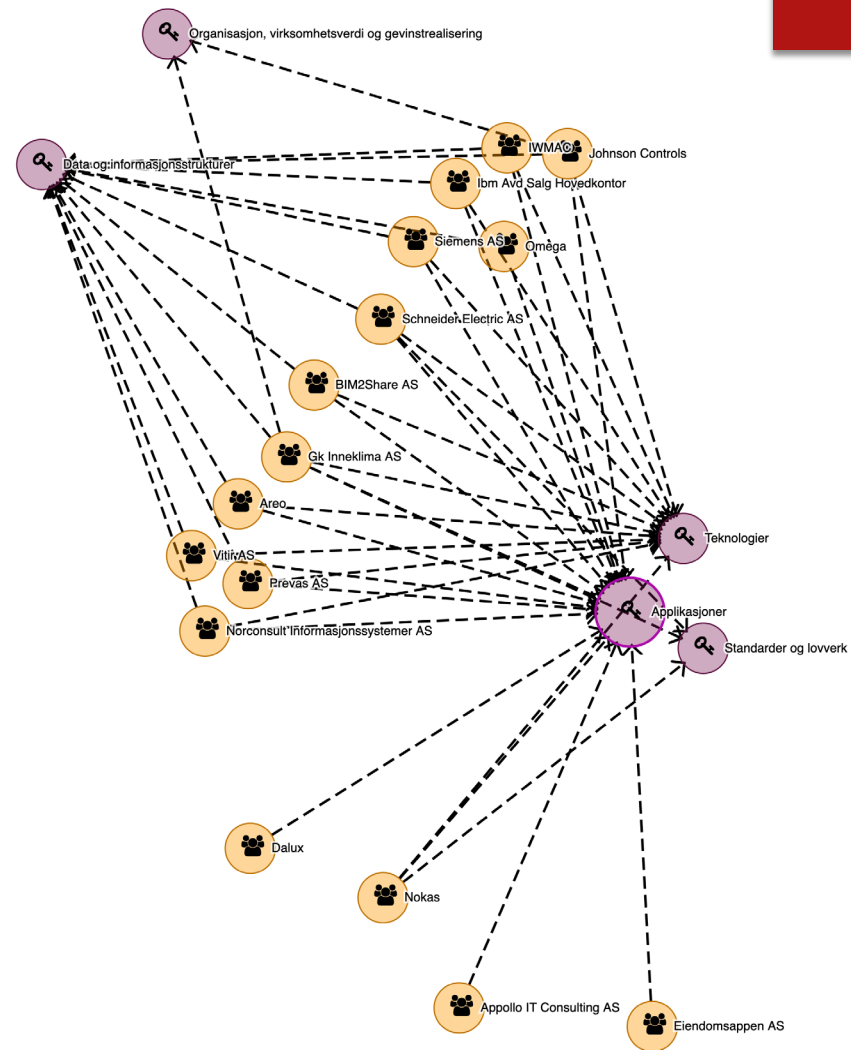

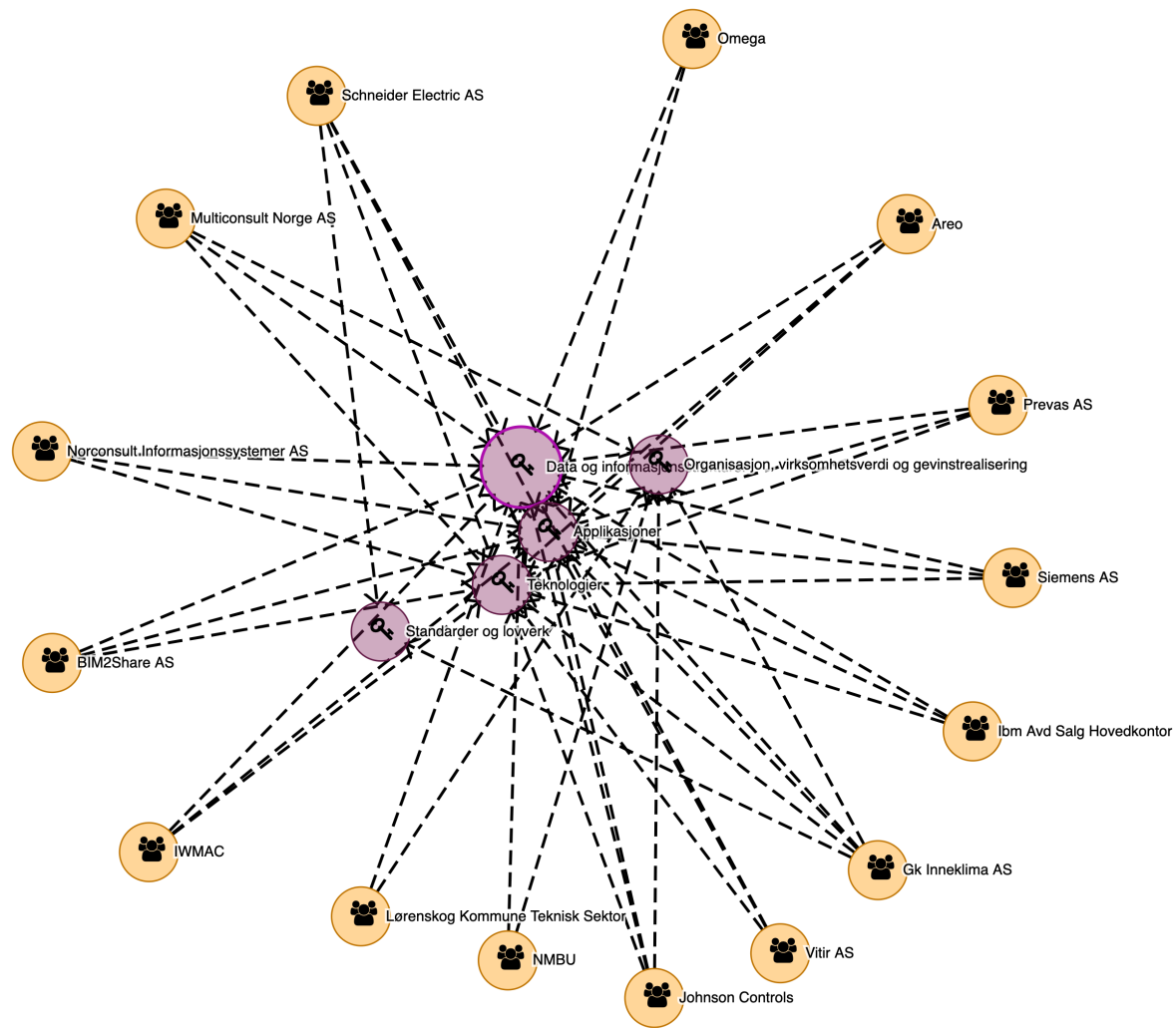
Organisasjon, virksomhetsverdi og gevinstrealisering

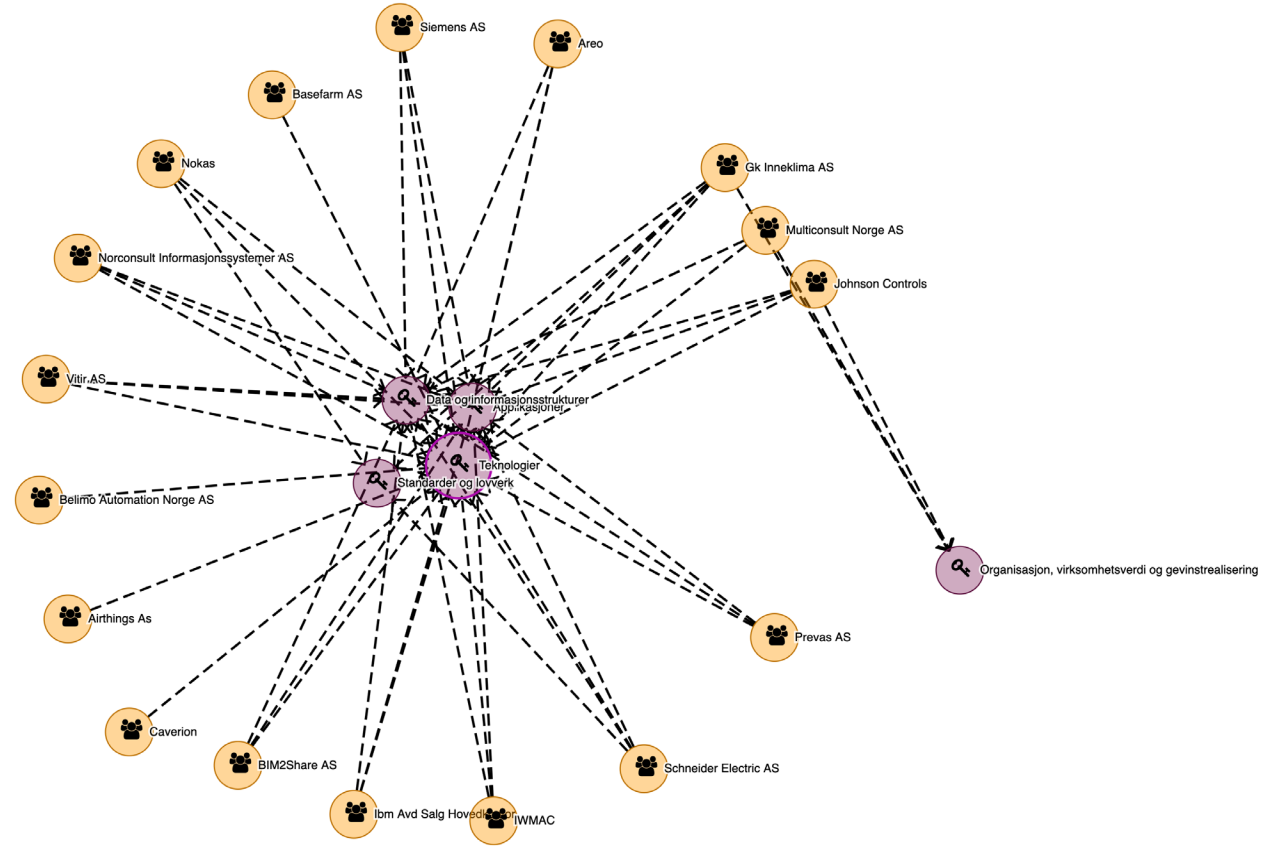
Applikasjoner

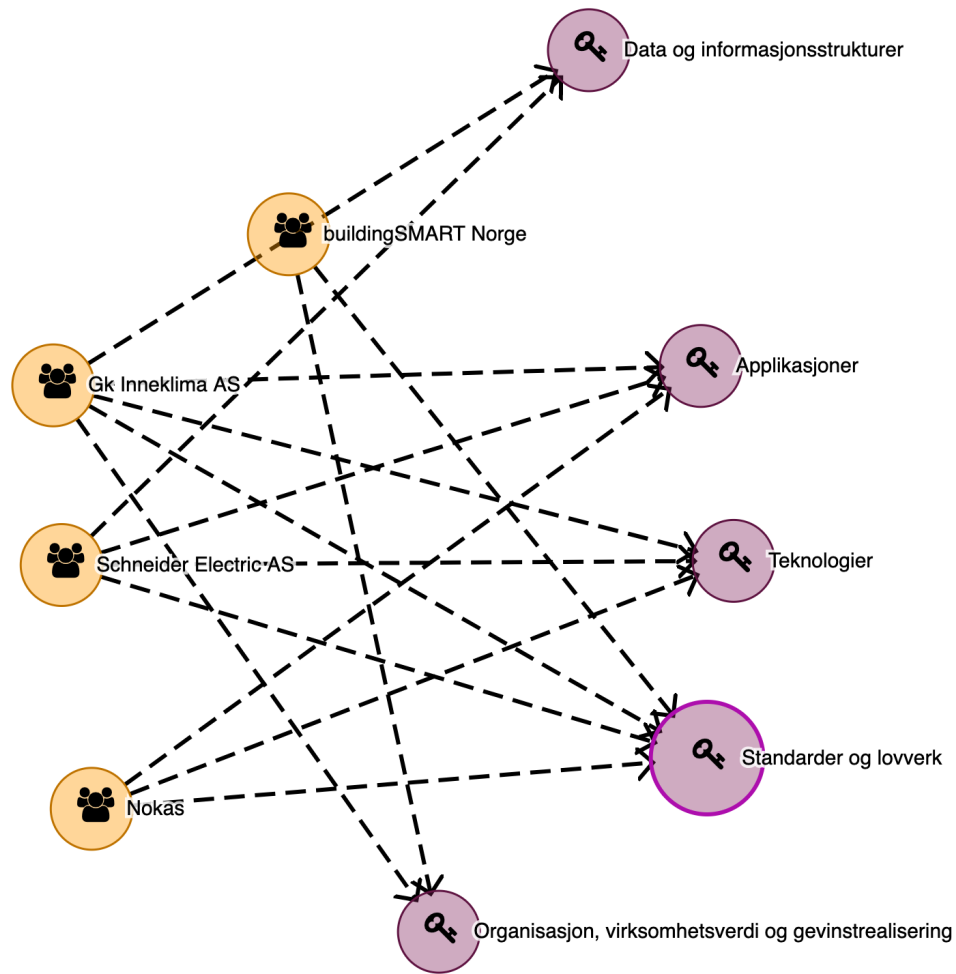

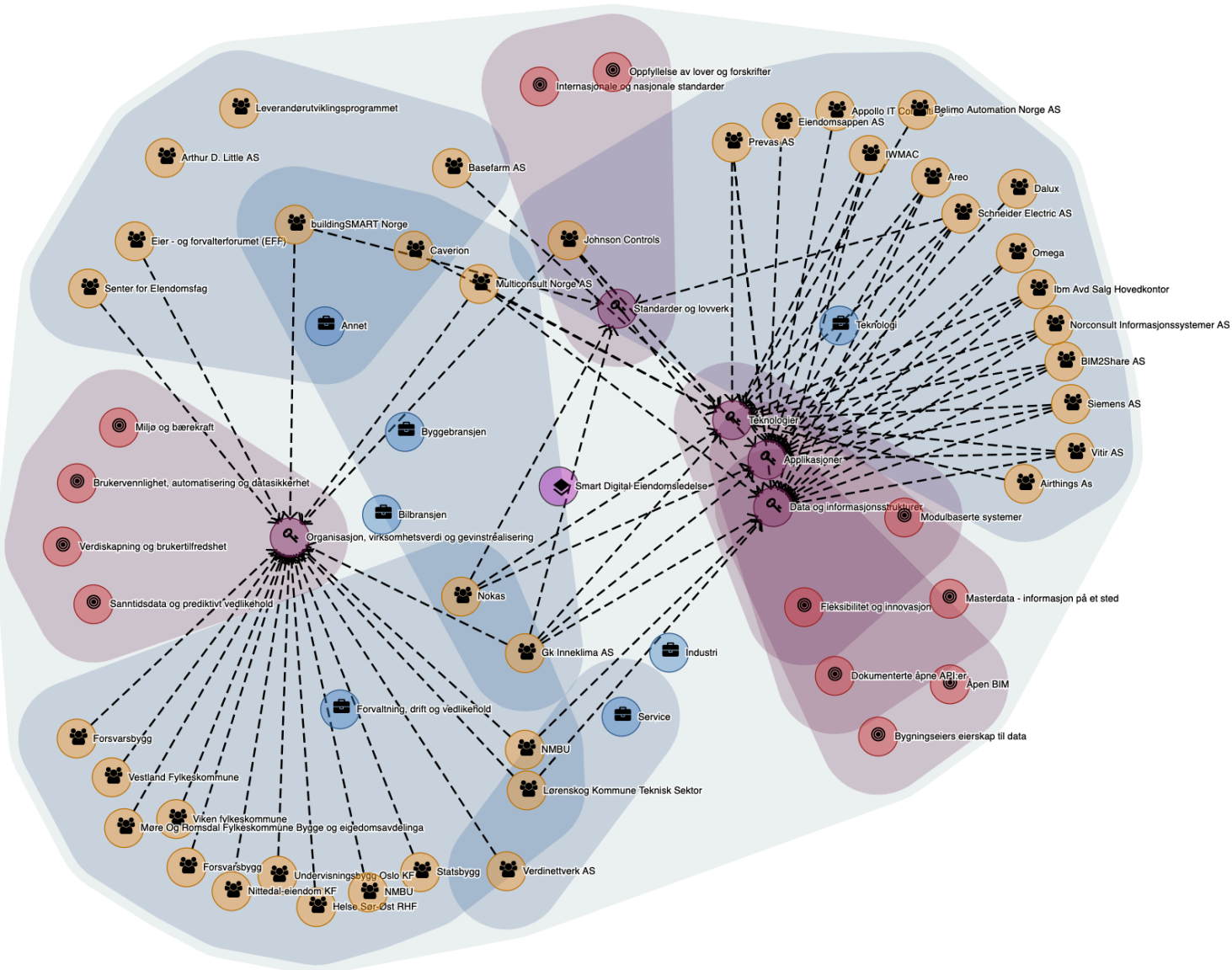
Data og informasjonsstrukturer

Teknologier

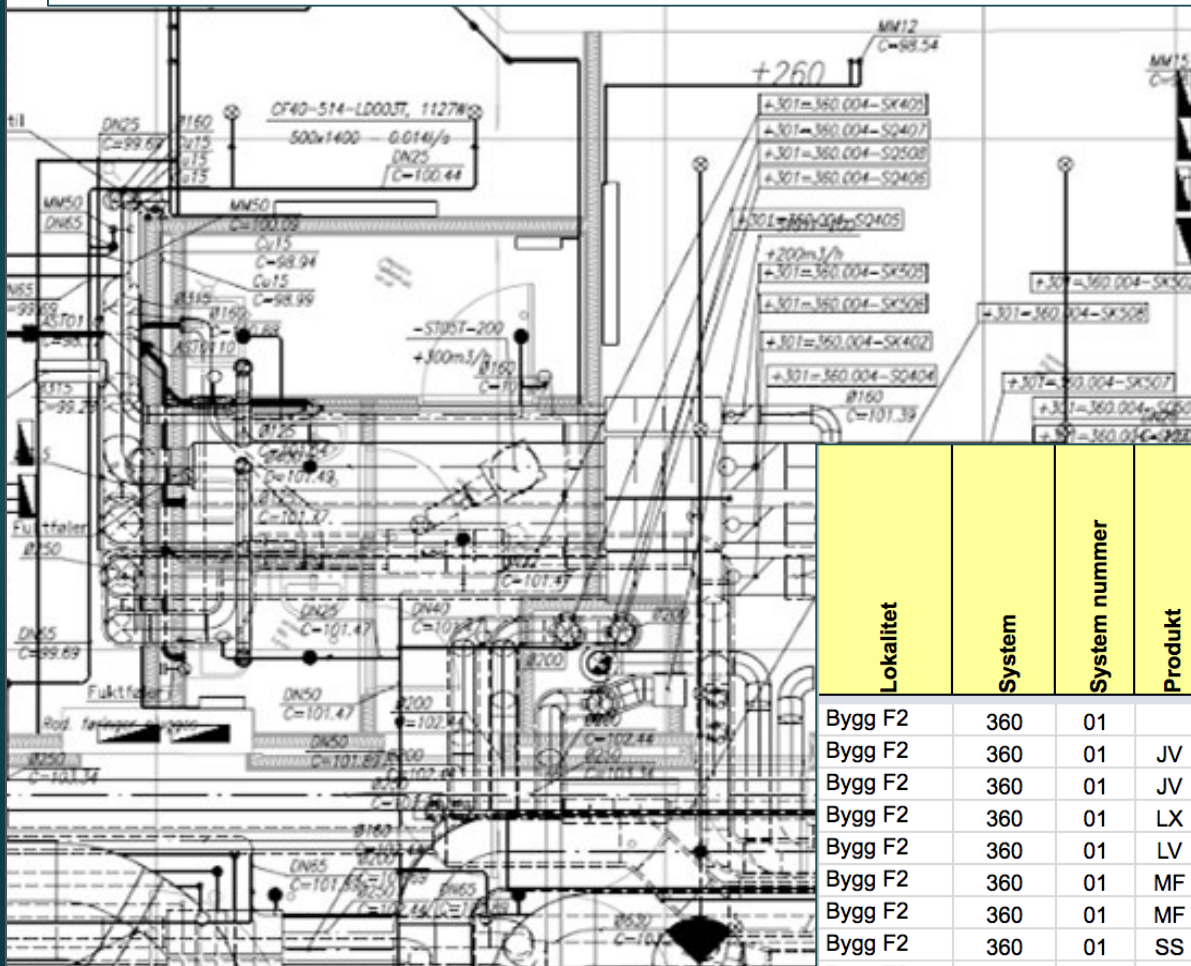
Standarder og lovverk

Hvor er vi – hvor vil vi?

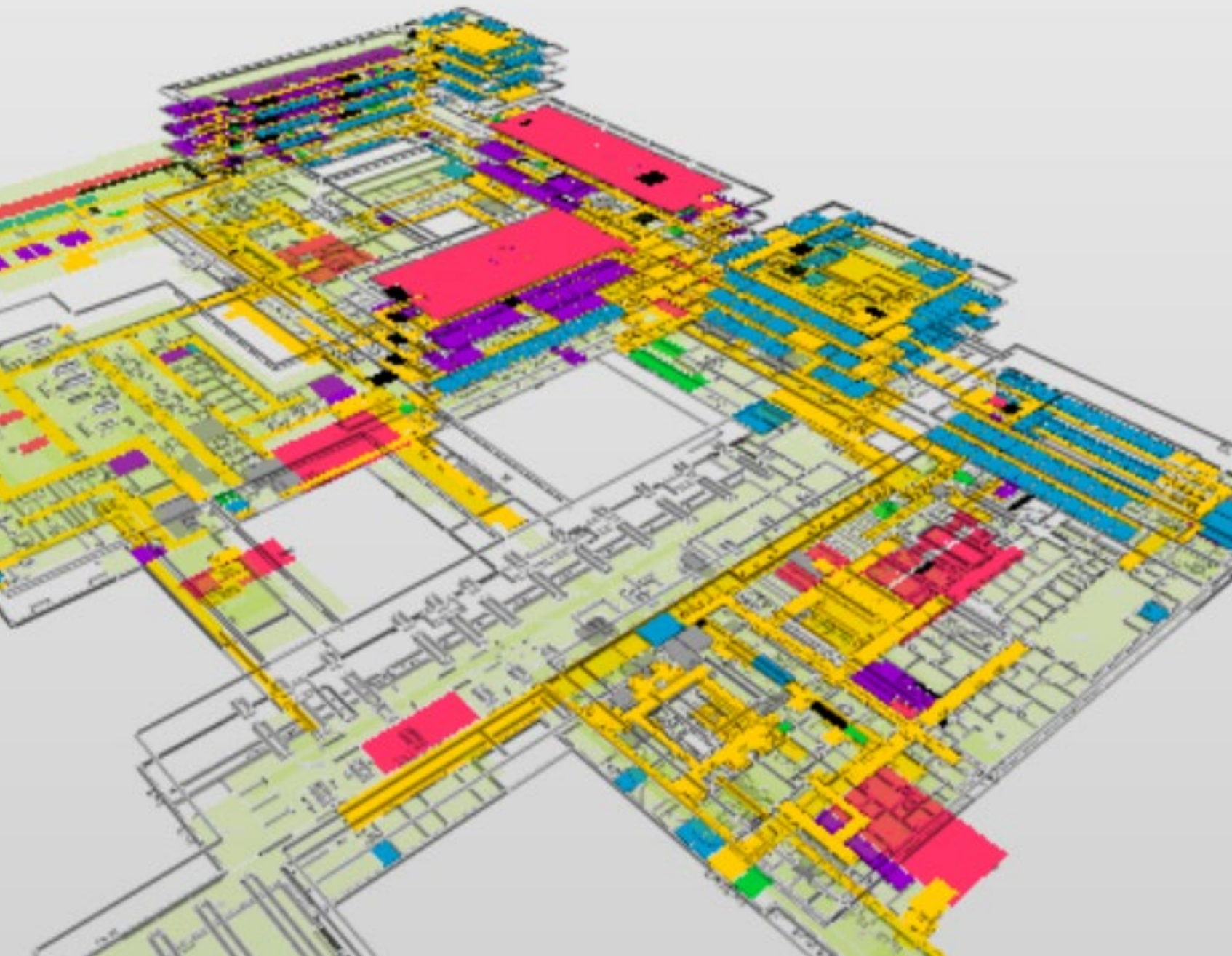
Ved samtidig varme- og varmtvannsbehov veksler vekselventilen +320.01-EB100-QN10 periodisk mellom klimasystem og varmtvannsbereder/akkumulatortank +310.01-CP10. Ved full varmtvannsbereder/akkumulatortank +310.01-CP10 veksler vekselventilen +320.01-EB100-QN10 mot klimasystemet. Tilleggsvarme +320.01-EB1 kobles automatisk inn hvis energibehovet for anlegget overstiger varmpumpens kapasitet. El-patron -310.01-EB100-BT6 i varmtvannsberederen +310.01-CP10 og spissbereder +310.01-EB10 benyttes da midlertidig for å produsere varmtvann hvis varmpumpen +320.01-EB100 samtidig benyttes til oppvarming av boligen.

Nå- situasjon?

Lokalitet	System	System nummer	Produkt	Løpe-nummer	Navn	Driftsmerking, bokstavkode	Plassering	Mengde
Bygg F2	360	01			Aggregat		tek rom	1
Bygg F2	360	01	JV	40	Tilluftsvifte		agg	1
Bygg F2	360	01	JV	50	Avtrekksvifte		agg	1
Bygg F2	360	01	LX	40	Varmegjenvinner		agg	1
Bygg F2	360	01	LV	40	Varmebatteri		agg	1
Bygg F2	360	01	MF	40	Filter Luftinntak		agg	1
Bygg F2	360	01	MF	50	Filter Avkast		agg	1
Bygg F2	360	01	SS	40	Inntaksspjeld		agg	1
Bygg F2	360	01	SS	50	Avtrekkspjeld		agg	1

Nå-
situasjon?

data

F.eks. mange sensorer – men ingen systemer for å korrelere:

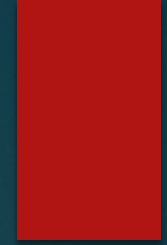
- Bruksmønster og arealutnyttelse
- Inneklimakvalitet
- Termisk treghet og kapasitet
- Vær/klima
- Energiproduksjon, forbruk, effektuttak og fleksibilitet

Felles målbilde

- ▶ fungerende **samspillssoner** mellom
  - ▶ Virksomhets- og organisasjonsverdi
  - ▶ prosesser
  - ▶ brukervennlige applikasjoner
  - ▶ fremtidsrettede og stabile teknologier
  - ▶ eierskap til strukturerte data
  - ▶ bruk av etablerte standarder

Ingen kan (bør) levere alt!

Prosesser

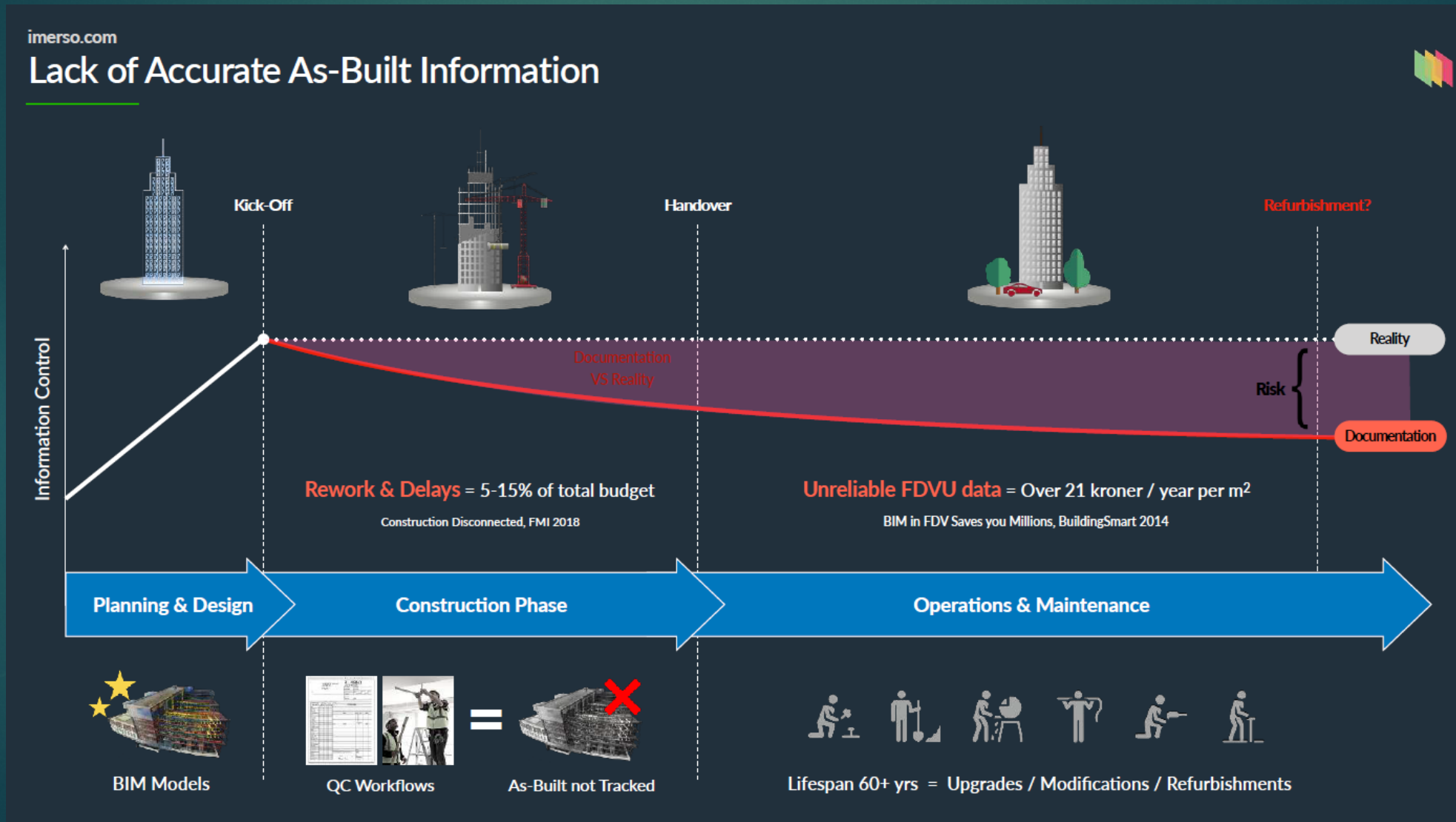
27 D?

ArchICAD BIM-server	AutoCAD Jonathan Clean Pilot Dalux MazeMap	Solibri Model Checker	MazeMap
Quantum GIS	TargetProcess	Norkart GIS-Line	BimSync
Eiendomsportal FDV-bibliotek (P360 sharepoint)	Focus Anbud	Energi-NET	Bavida Adgangskontrollsystem
Jonathan Clean Pilot	Q-park parkeringsadministrasjon	TimeEdit	WinTid
Iris Botanical Garden Garden Explorer	Park-tid	P360 arkivsystem	Office 365 Teams Word Excel PowerPoint
Feide	Innsikt datavarehuset	dRofus/TIDA	Interaxo
MicroBuild	OMEGA pims	Skype for business	Dalux
Ardoq	ArchICAD Dalux BimSync	SimpleBIM	Civil 3D
TopDesk	Jira	EcoOnline	UBW Agresso
Request Tracker	TopDesk	Prosjektportalen	

Digital tvilling?

Hvor er vi?

Det svakeste ledd...

Kursing og kompetanse

- ▶ Forskjell på drift og prosjekt – prosjektorganisasjon og linjeorganisasjon.
- ▶ Hvordan lære om noe uten relevante driftseksempler?
- ▶ Lite egnet programvare til «generell» kursing for drift. Høy brukerterskel.

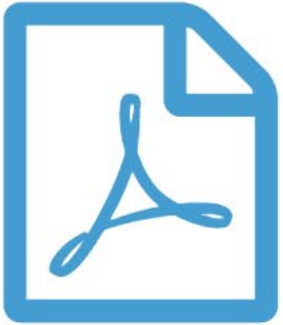

Dokumenter

Koblet til va

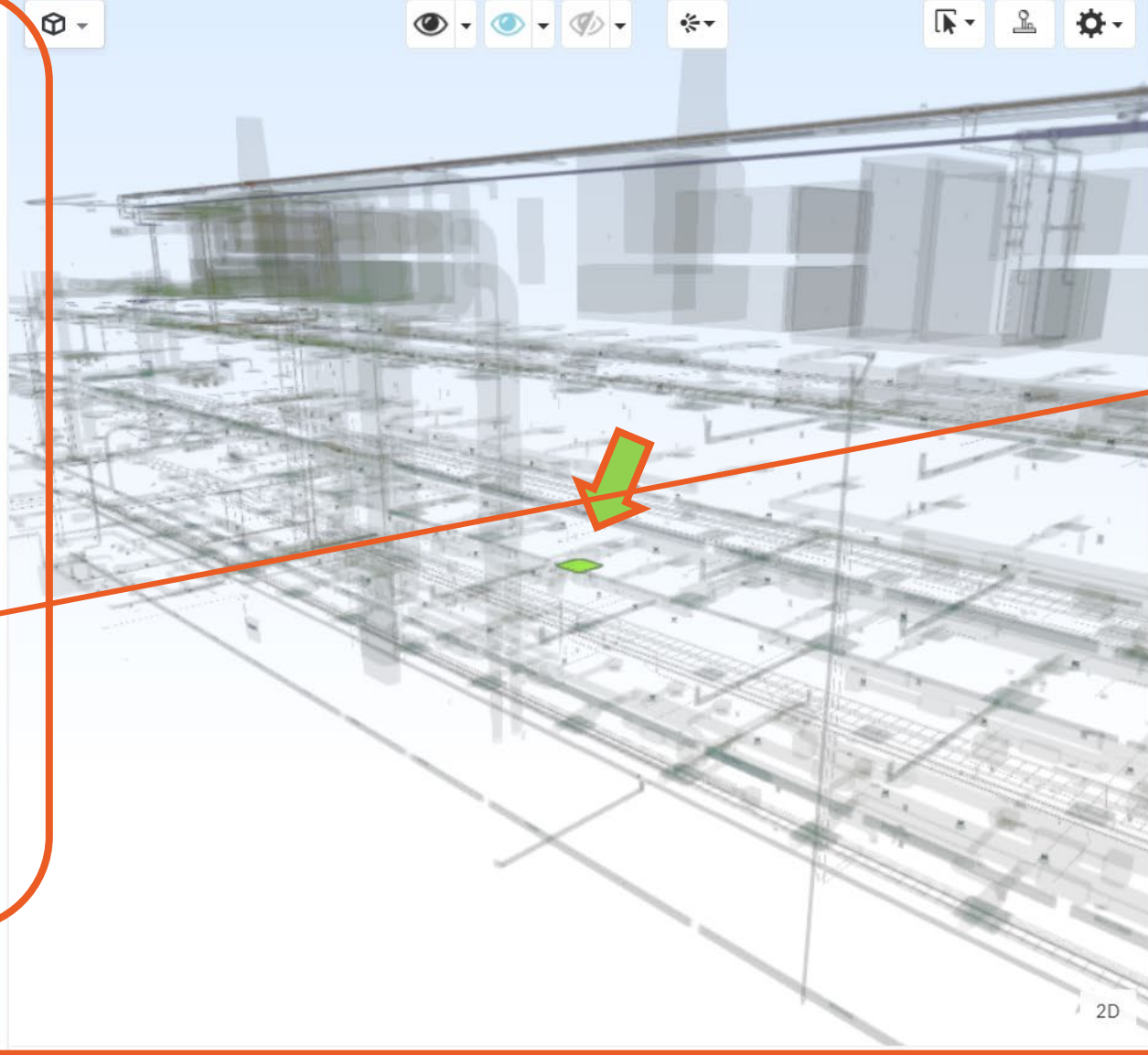
1 dokument valgt

+511=442.001-UP002T...

Koblede objekter 125

Tilgangsstyring

Phasing

Phase Created New Construction

Text

TFM Komponentløp...	002
TFM Lokaliseringsk...	511
TFM Systemkode	442
TFM Systemløpenu...	0001
TFM Identifikasjons...	+511=442.001-UP002T
TFM Komponentkode	UP
TFM Typeunik	T

Visibility

Utenpåliggende

Innfelt

Identity Data

Type Name Belysningspanel LED

Other

Family Name UQ R600

Materialer

PARB
PLAF

Bibliotek

- Documents 1
- NS3451 - Bygningsdelstab... 1
- TFM:Komponentkoder 1

Modell

RIE #34
Opprettet 9 måneder siden av

UQ R600:Belysningspanel LED:880695 - FlowTerminal - Belysningspanel LED

Åpne Lukket Documents 1 NS3451 - Bygningsdelstabell 1 TFM:Komponentkoder 1

Forretningsmodeller – en del av utfordringen i dag?

- ▶ Eiendomsforvaltning trenger andre prismodeller enn prosjektbaserte prismodeller.
- ▶ Et system løser ikke alt – **verdien** kommer i samhandlingen mellom flere systemer. Et system gir derfor ikke hele kostnadsbildet.
- ▶ Er bildet **for** komplekst og investeringsrisikoen for stor til at vi ikke får til nødvendige beslutninger?
- ▶ Dersom verdien kommer i dataflyten og datasammenstillingen – hvordan skal den prises og hvordan skal “alle” tjene på det?

En verden i forandring

Hvor er vi?
Hvor skal vi?

Hva er **målet**
med driften?

Utfordringer for fremtidens eiendomsforvaltning

- Økte krav til effektivitet – arealbruk og driftsøkonomi
- Økte brukerkrav – økte forventninger
- Økt kompleksitet – økt krav til kompetanse innen teknisk drift
- Lavere fotavtrykk – oppfyllelse av klima og miljømål
- Lynrask teknologisk utvikling

Smart digital eiendomsdrift

Forvaltning

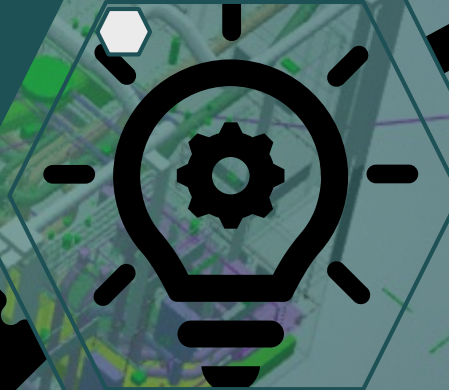

Utvikling

Service

Vedlikehold

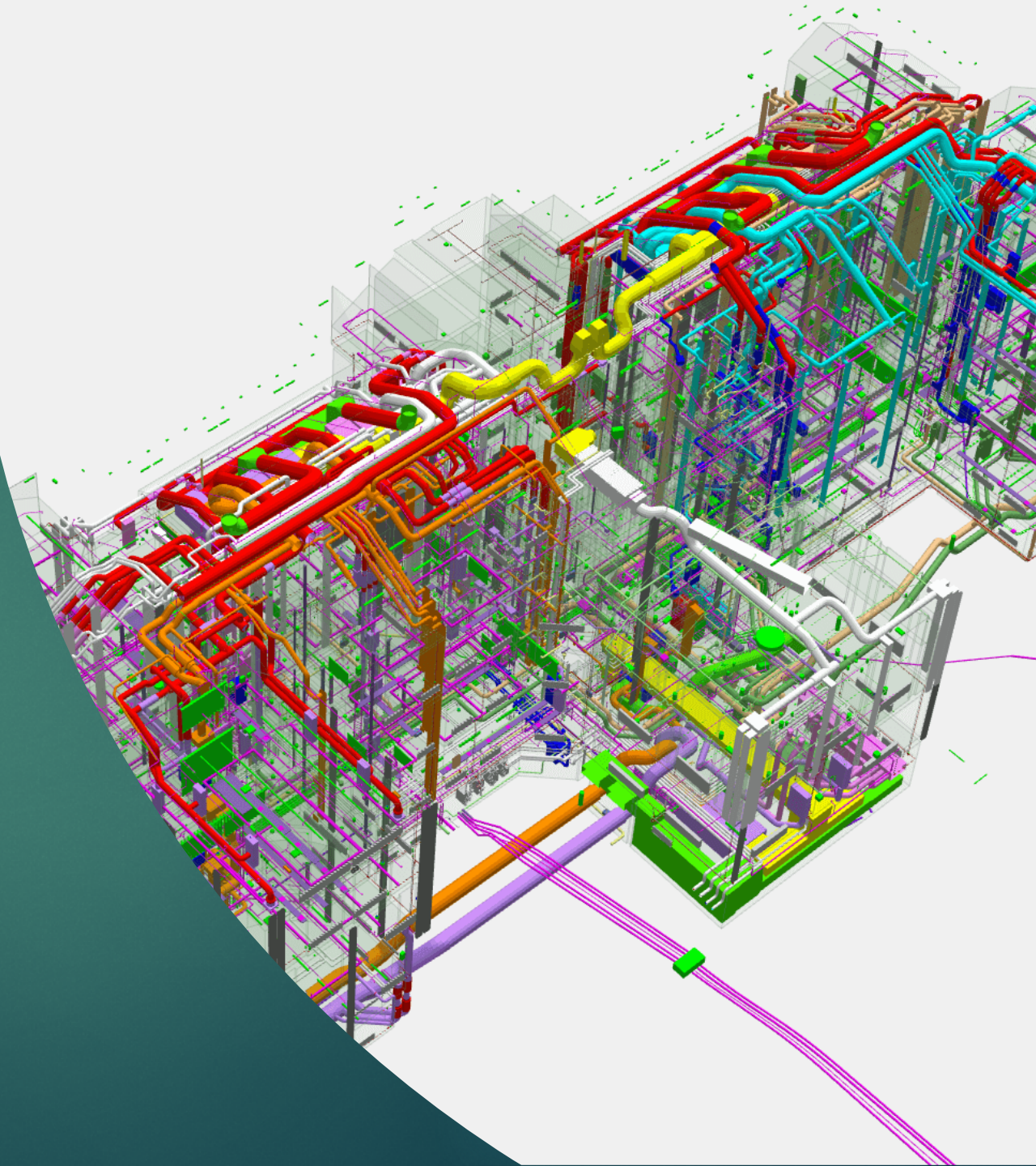

Drift

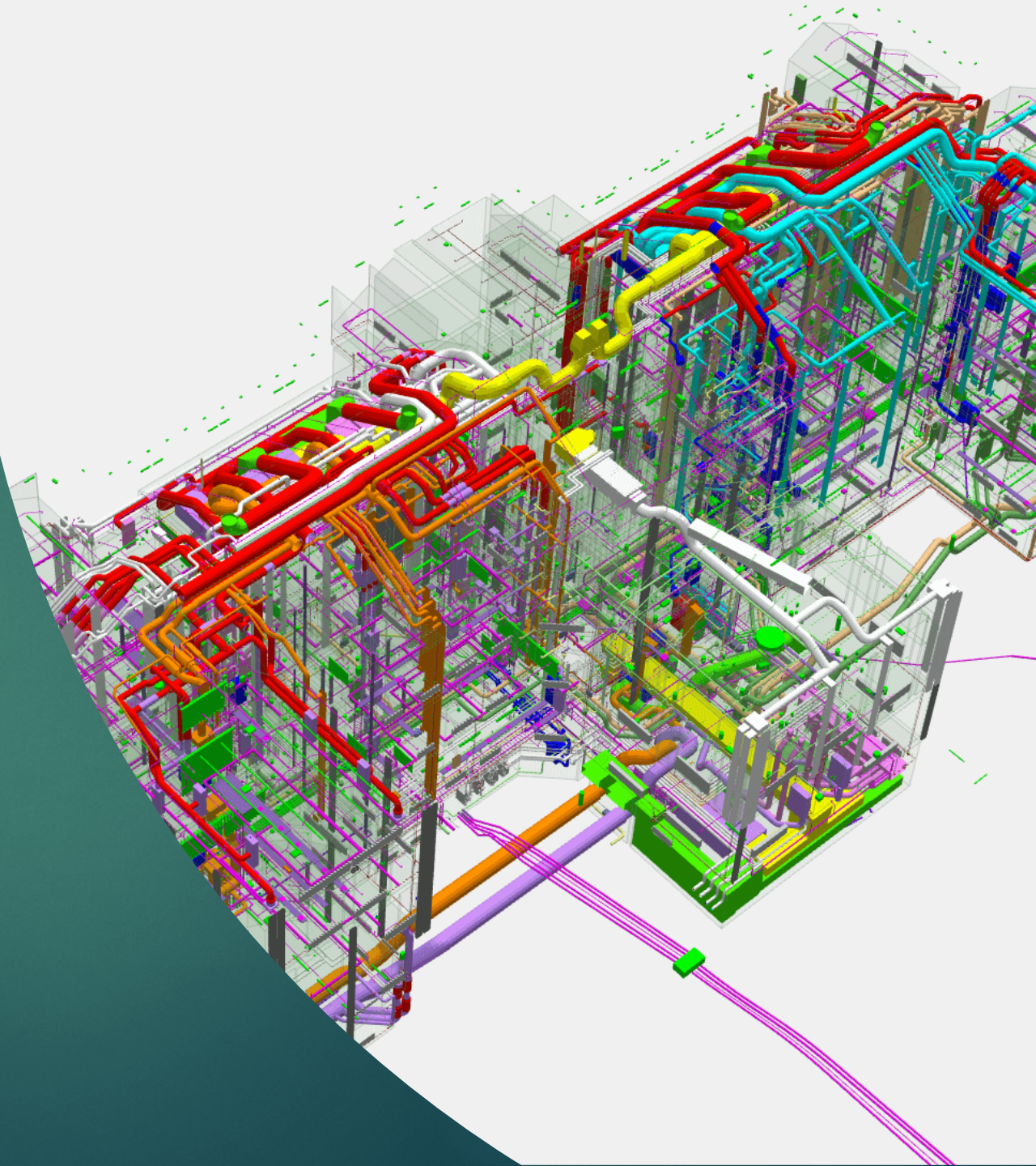
Digital tvilling for drift og vedlikehold

- ▶ «Oppslagsverk» for statisk bygninginformasjon
- ▶ Digital visualisering av drifts- og vedlikeholdsstatus (f.eks. tilstand, levetid)
- ▶ Visualisering av ytelse fra f.eks. SD-anlegg og sensorikk
- ▶ Bruksbelastning (telling vha sensorer)
- ▶ Brukerdialog (behovsmelding)
- ▶ Behovsstyrt ventilasjon, renhold og vedlikehold (ift. bruksbelastning)
- ▶ Energisparing ift. effekt og forventet bruk, vær og vind.

Digital tvilling for forvaltning, utvikling & service

- ▶ Oversiktlige areal- og leieoversikter til leietakere
- ▶ Økonomiske analyser på arealbruk og belegg – hvor ofte er rommet i bruk?
- ▶ Brukervisualisering av energiproduksjon og –forbruk for å motivere til besparelse.
- ▶ Brukerinnsyn i innklimakvalitet, romutstyr og tilstand, innmeldte avvik, brukertilfredshet inkl. utvikling og trender.
- ▶ Informasjon til eksterne/besøkende.
- ▶ Simulere effekt av utviklingstiltak – endring av bruksformål, effekt ved ombygging
- ▶ Virtuelle møterom og kontorer?

Fra teknologi til virksomhets- og kundefokus

- ▶ Gjøre utviklingen til en relevant del av hele virksomhetens mål
- ▶ **Verdi** til virksomheten er viktigere enn **teknologien** som benyttes
- ▶ Eiendomsdrift er ofte ikke kjernevirksomheten, men god eiendomsforvaltning er avgjørende for at kjernevirksomheten skal skape verdi
- ▶ Bruk av virksomhetsarkitektur

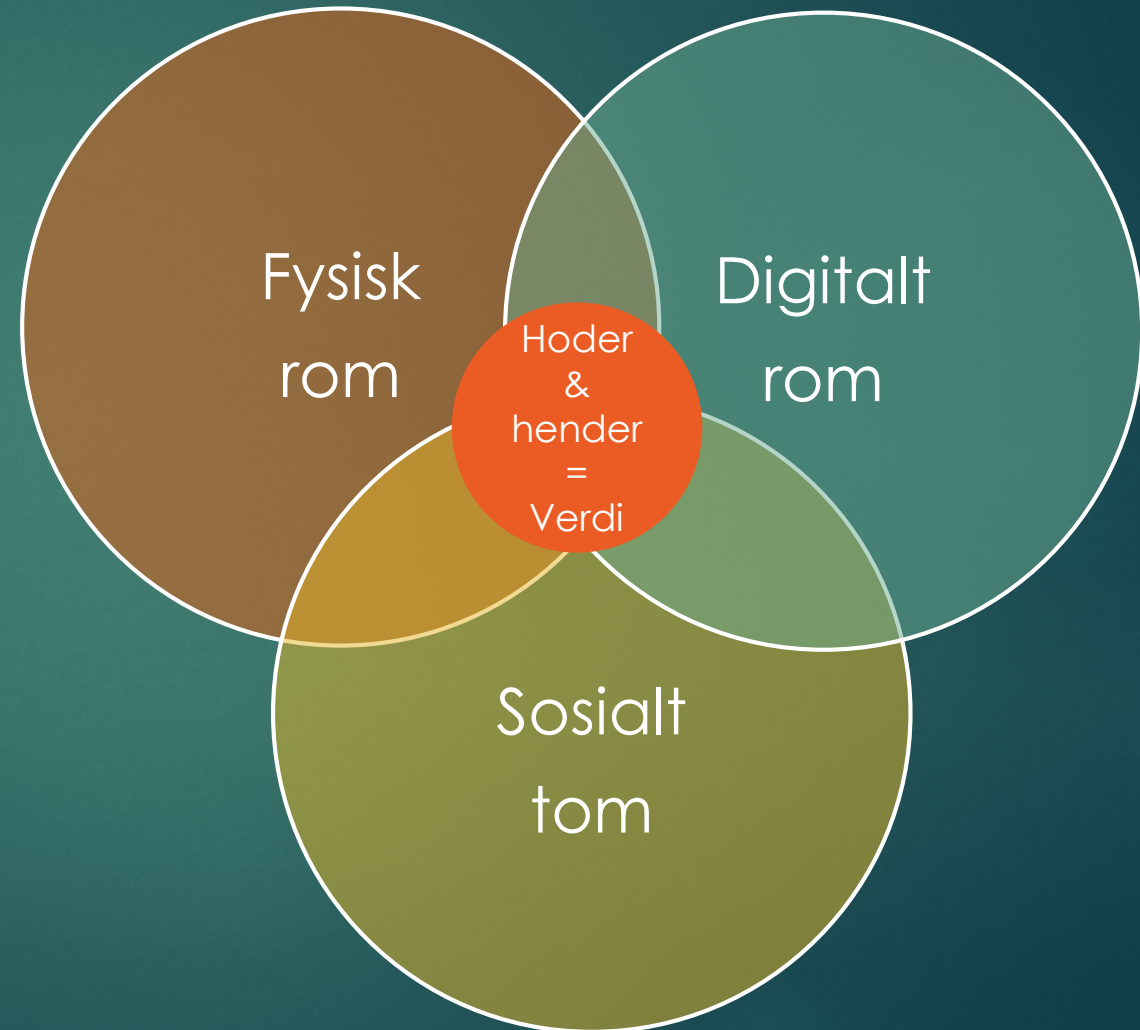
24.01.2020

Hva må eiendomsdriften levere?

- ▶ Høyt ytende byggverk
- ▶ Gode lokaler for læring, produksjon og samvær, godt innemiljø – og gode digitale tjenester!
- ▶ Gode formålsbygg! Mye mer enn bare kontorer og undervisningsrom.
- ▶ Høyt brukerfokus!
- ▶ God informasjonsforvaltning

Våre behov for å få det til

- ▶ Gode brukergrensesnitt – hvor enkelt kan det gjøres?
- ▶ Enkle integrasjoner og informasjonsflyt
- ▶ Fleksibilitet til å benytte den løsning som passer best til et spesifikt formål
- ▶ Fokus på livsløp og kontinuerlig endring
- ▶ Utvikling kan ikke gå på bekostning av den daglige driften
- ▶ Data uavhengig av applikasjoner, og bygningseier må eie sine data
- ▶ Vi kan ikke kjøpe stadig nytt utstyr (ressursbruk - økonomi og miljø)
- ▶ Bruk av standarder – utvikling av nye!?
- ▶ BIM-kompatibilitet

- ▶ Et skritt om gangen... mot hårete mål.

Mother Jones